

tepav

türkiye ekonomi politikaları araştırma vakfı

istikrar enstitüsü

Mali İzleme Raporu

- 2009 Yılı Ocak- Mart
Dönemi
Bütçe Sonuçları

I. 2009 Yılı Ocak-Mart Dönemi Bütçe Uygulama Sonuçları

A. Merkezi Yönetim 2009 Yılı Ocak-Şubat-Mart Ayları Bütçe Sonuçlarına Kısa Bakış-Yönetici Özeti

Maliye Bakanlığı tarafından açıklanan bütçe uygulama sonuçlarına göre, merkezi yönetim bütçesi Ocak ayı sonu itibarı ile yaklaşık 3 milyar TL açık vermiştir. Şubat ayı sonunda ise bütçe açığı 10 milyar TL'ye yükselmiştir. Mart ayı sonunda açığın 19 milyar TL'ye yükseldiği görülmektedir. Faiz dışı denge ise Mart sonu itibarı ile 1 milyar TL açık vermiştir. Aynı dönemde giderler % 28,8 oranında artarken, gelirlerdeki artış % 0,2 düzeyinde kalmıştır.

Yılın ilk üç ayında elde edilen bütçe uygulama sonuçları yılın geri kalan kısmı için de bazı ipuçları vermektedir. Zira, bütçe için öngörülen başlangıç açığına Şubat ayı sonunda ulaşılmış bulunmakta, Mart ayında ise bu açık yıl sonu tahmininin iki katına düzeyindedir. Raporlarımızda dikkat çektiğimiz bu durum sonuçta Hükümet tarafından bütçe tahminlerinin revize edilmesine yol açmış, bütçe açığı 50 milyar YTL düzeyine çıkarılmıştır.

Bütçe gelirleri geçen yıla aynı düzeyde kalırken, bütçe harcamalarındaki artışın % 30'lara yaklaşması bütçe dengesinin çarpıcı bir şekilde bozulmasına yol açmıştır. Özellikle vergi gelirlerinin 2008'de başlayan eğilimin devamında krizin de hızlandırıcı etkisiyle geçen yılki tahsilat düzeyinin altında kalması bütçe gelirlerindeki olumsuz performansı belirleyen temel gelişme olmuştur.

Yılın ilk üç ayında önceki yıla oranla dikkat çekici bir gelişme bütçe ödeneklerinin % 25'inin tüketilmiş olmasıdır. Bu oran geçen yıl aynı dönemde % 23 düzeyinde kalmıştır. Buna karşılık,

gelirlerin yıl sonuna göre gerçekleşme oranı ise geçen yılın aynı dönemine göre 3,7 puan azalma ile % 18,7 olmuştur. Vergi gelirlerinde bu azalma daha şiddetlidir. Mart ayı sonunda vergi gelirleri yaklaşık beş puanlık bir azalma ile yıl sonuna göre ancak % 18,8'lik bir gerçekleşme performansı göstermiştir.

Tablo 1. Merkezi Yönetim Bütçesi 2009 Ocak-Şubat-Mart Ayları Gerçekleşmeleri (2008 Yılı ile Karşılaştırmalı)

milyon YTL				2008 Yıl	2009 Öde.				2008 Yıl	2009 Öde.				2008 Yıl	2009 Öde.
	Oca.08	Oca.09	Değişim (%)	Son. Göre	Göre Gerç.	Şub.08	Şub.09	Değişim (%)	Son. Göre	Göre Gerç.	Mar.08	Mar.09	Değişim (%)	Son. Göre	Göre Gerç.
Harcamalar	16.306	18.796	15,27	7,22	7,25	32.913	44.604	35,52	14,57	17,21	51.562	66.425	28,83	22,82	25,63
1-Faiz Hariç Harcama	12.023	15.013	24,88	6,86	7,44	23.916	30.963	29,47	13,64	15,35	37.811	48.334	27,83	21,57	23,97
Personel Giderleri	4.841	5.646	16,62	9,92	9,87	8.697	10.076	15,86	17,81	17,61	12.513	14.497	15,86	25,63	25,34
Sosyal Güv.Kur. Devlet Primi	622	691	11,02	9,72	9,54	1.105	1.233	11,56	17,26	17,02	1.585	1.769	11,61	24,77	24,43
Mal ve Hizmet Alımları	1.059	1.096	3,56	4,42	4,31	2.252	2.577	14,46	9,41	10,12	3.780	4.802	27,03	15,79	18,86
Cari Transferler	5.136	7.166	39,53	7,33	8,15	10.780	15.944	47,91	15,37	18,13	17.514	24.179	38,05	24,98	27,49
Sermaye Giderleri	16	9	-44,66	0,09	0,06	133	323	142,66	0,72	2,18	930	1.110	19,29	5,04	7,48
Sermaye Transferleri	29	80	172,55	0,93	2,84	310	152	-50,93	9,77	5,39	546	387	-29,06	17,21	13,71
Borç Verme	319	325	1,79	7,24	6,97	640	659	2,93	14,51	14,13	943	1.591	68,74	21,37	34,12
Yedek Ödenekler	0	0				0	0				0	0			
2-Faiz Harcamaları	4.283	3.783	-11,68	8,45	6,58	8.998	13.642	51,62	17,76	23,72	13.751	18.090	31,56	27,14	31,46
Gelirler	15.781	15.830	0,30	7,57	6,36	33.410	34.245	2,50	16,02	13,77	47.188	47.298	0,23	22,63	19,01
1-Genel Bütçe Gelirleri	15.581	15.573	-0,05	7,70	6,41	32.329	32.936	1,88	15,97	13,56	45.330	45.436	0,23	22,40	18,70
Vergi Gelirleri	14.159	13.825	-2,36	8,42	6,84	29.336	27.630	-5,81	17,45	13,67	40.256	38.144	-5,25	23,95	18,87
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	406	491	20,82	5,56	6,66	722	826	14,39	9,90	11,22	1.016	1.225	20,66	13,92	16,64
Faizler, Paylar ve Cezalar	982	1.199	22,20	5,77	6,18	2.070	2.889	39,57	12,16	14,87	3.792	4.322	13,98	22,27	22,25
Sermaye Gelirleri	8	13	63,61	0,09	0,10	24	1.320	5439,24	0,26	10,05	38	1.343	3424,19	0,42	10,22
Alınan Bağış ve Yardımlar	26	38	42,20	3,05	4,00	178	248	39,24	20,47	26,31	228	359	57,61	26,23	38,16
Alacaklardan Tahsilat	0	7				0	24				0	42			
2-Özel Bütçe Gelirleri	109	164	50,89	2,49	4,24	374	504	34,74	8,57	13,01	926	1.008	8,84	21,20	25,99
3-Düzen. ve Denet. Kurul.Gel.	91	92	1,12	5,25	4,80	706	804	13,97	40,58	41,82	933	855	-8,37	53,61	44,42
Bütçe Dengesi	-524	-2.967	-465,83	3,00	28,53	496	-10.359		-2,84	99,63	-4.374	-19.127	-337,33	25,03	183,95
Faiz Dışı Denge	3.759	816	-78,28	11,33	1,73	9.494	3.282	-65,43	28,61	6,97	9.377	-1.037		28,26	-2,20
Program Tanımlı Faiz Dışı Denge	4.183	679	-83,77	23,58	2,53	9.261	1.121	-87,89	52,20	4,19	8.342	-3.393		47,02	

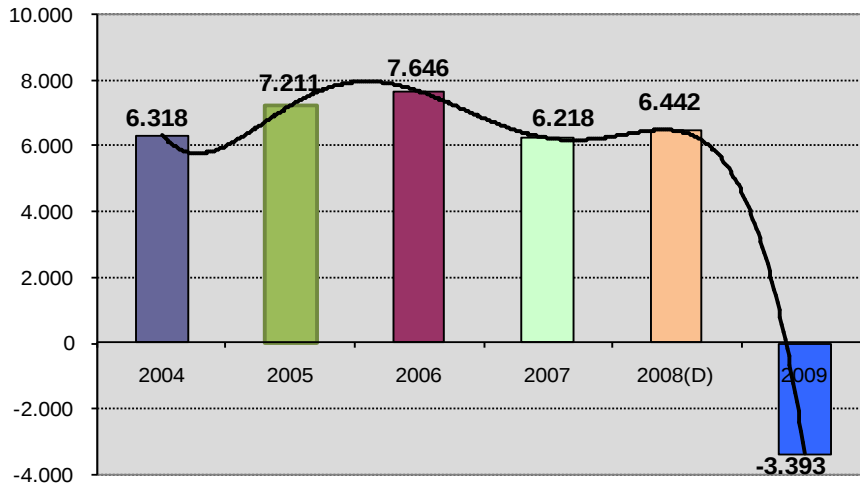
Harcamalarda görülen artışın arkasında cari transferler bulunmaktadır. Mart ayı sonu itibarı ile faiz dışı harcamalarda gözlemlenen % 28'e yakın artışa en büyük katkı bu kalemden gelmiştir. Artışın % 63,3'ü cari transferlerden kaynaklanmaktadır. Cari transfer kalemi içinde de en büyük pay % 41 oranı ile sosyal güvenlik sisteminin finansmanı için merkezi bütçeden yapılan ödemelere aittir. Artışa katkı sağlayan ikinci kalem ise % 19'luk oranla personel harcamalarıdır. Üçüncü sırada ise mal ve hizmet alımları (yeşil kart, ilaç vb) % 10'a yakın bir pay ile yer almaktadır.

Gelir kanadında en göze çarpan gelişme; vergi gelirlerinde önceki yıla oranla nominal azalış yaşanması, dolayısı ile reel gerilemenin giderek belirgin hale gelmesidir. Bu azalışa en büyük katkısı ithalde alınan KDV başta olmak üzere KDV tahsilatında görülen azalma yapmıştır. Özel Tüketim Vergisi ise bunu takip etmiştir.

Bütün bunların sonucunda; Hükümet tarafından yapılan revizyon ile belirlenen makroekonomik parametreler varsayımı altında tahmin edilen 50 milyar TL civarındaki bütçe açığı, kuşkusuz, bütçenin TBMM'ye sunulduğu 2008 yılı Ekim ayındaki 10 milyar TL civarındaki açığa göre daha gerçekçi bir yaklaşıma işaret etmektedir. Burada bütün sorun makroekonomik parametrelerden özellikle büyüme tahmininin ne kadar gerçekçi olduğu sorusunda düğümlenmektedir. Hükümet'in bu büyümeyi sağlamak için peş peşe bazı paketleri devreye soktuğu bilinmekte olup, Katılım Öncesi Ekonomik Program'da bu paketlerin 2009 dönemi için bütçeye yansıyan yükünün 19,1 milyar TL olacağı tahmin edilmektedir. Bunların hayata geçirilmesi ve büyümeye katkısı konusunda ise bazı soru işaretleri bulunmaktadır. Örneğin, bazı vergi indirimlerinin süresi kısa tutulmuştur. Belediyelere aktarılan kaynakların bu kurumlar

tarafından gerçekten büyüme dostu bir biçimde seçim süresinde kullanılıp kullanılmadığı belli değildir. Teşvik mevzuatında ise, bazı uygulamaların vadelerinin uzatılması ve KOBİ kredilerindeki genişleme gibi önlemlerin tüketici talebinin kısıldığı bir ortamda büyümeye katkısı da tartışmalıdır. Dolayısı ile bu tedbirler ile ekonomik daralmanın % 3,6'da tutulup tutulmayacağı bir ölçüde sorgulanabilir hale gelmekte ve bütçe açığının daha da daralan bir ekonomide 50 milyar TL civarında tutulup tutulmayacağı da bu sorgulamanın bir parçası haline gelmektedir. Nitekim krizin etkilerin değerlendirilmesine yönelik yapılan farklı büyüme senaryolarında bütçe açığının ne düzeyde olacağına ilişkin çalışmalarımız ekonominin % 5 oranında daralması durumunda bütçe açığının 60 milyar TL'nin üzerine çıkacağını bize göstermektedir. Bu durumda, bir süredir gündemden düşmüş gibi gözüken borç sürdürülebilirliği tartışmalarının da yeniden alevlenmesi söz konusu olabilecektir.

Grafik 1. Merkezi Yönetim Bütçesi Program Tanımlı Faiz Dışı Fazla Gerçekleşmeleri (2004-2009 Mart ayı Sonu Karşılaştırmaları Milyon TL)*

*Cari fiyatlarla, kümülatif gerçekleştirmeler 2008 (D), KEY ödemelerinin faiz dışı dengeye katıldığını ifade etmektedir.

Yukarıdaki grafikte de gözlemlendiği gibi, yılın ilk üç ayında program tanımlı faiz dışı denge hızla açık vermeye yönelmiş bir durumdadır. Söz konusu açığın daha fazla negatif büyüme ortamında daha da yüksek reel faiz ile finanse edilmesi kuşkusuz borç dinamiklerini olumsuz etkileyecektir. Katılım Öncesi Ekonomik Program’da bu husus bir ölçüde kabul edilmiş gibi görünmektedir. Dolayısı ile büyüme, reel faiz ve faiz dışı denge varsayımlarının KEP’te öngörülenlerden daha da olumsuza dönmesi halinde, borç dinamikleri tartışmalarının daha da yoğunlaşması kaçınılmaz olacaktır.

Son olarak, bütçede yapılan revizyonlar ile Meclisin bütçe hakkı konusunda da bazı saptamalarda bulunmak istiyoruz. Başta da belirttiğimiz gibi, TBMM tarafından kabul edilen 2009 yılı bütçesi başlangıçta öngörülen 10 milyar TL civarındaki açıkla bağlanmıştır. Bunun gerçekçi bir tahmin olmadığı çok kısa bir süre içinde (bütçenin Ocak ayı sonuçlarından itibaren) ortaya çıkmış ve Nisan ayında KEP ile birlikte bu büyüklük 50 milyar TL civarına revize edilmiştir. Kamu Finansmanı ve Borç Yönetimi Yasası’nın Hazine’nin borçlanma limitini düzenleyen maddesi TBMM’de kabul edilen açığın (10 milyar TL) en fazla % 10’una kadar Hükümet’in ilave net borçlanma yapabilmesine imkan tanımaktadır (Madde 5/2.fıkra). Bu durumda sınır en fazla 11 milyar TL civarına esnetilebilecektir. Halbuki Hazine’nin Mart ayı sonu itibarı ile yaptığı nakit net borçlanma 14.6 milyar TL’ye ulaşmıştır. Yılın tamamı için 50 milyar TL’lik bütçe açığının tahmin edildiği bir ortamda, Mart ayı itibarıyla ortaya çıkan bu miktarın yılın geri kalan kısmında yasal borçlanma limitine geri çekilebileceğini düşünmek gerçekçi bir değerlendirme olamayacağına göre; şimdiden bu limitin aşıldığını düşünebiliriz. Dolayısı ile bu yasa dışılığın önlenmesi ve hesap verilebilirlik açısından yapılacak en sağlıklı düzenleme Hükümet’in TBMM’ye

bir an önce yeni bir ek bütçe tasarısı sunması ve revize edilen ve KEP'e konulan bütçe büyüklüklerinin TBMM'de tartışmaya açılarak ek bütçenin yasalaştırılması olacaktır. Böylece TBMM'nin en demokratik denetim yöntemi olan bütçe hakkı da gözetilmiş olacaktır.

Bütçenin TBMM'de görüşülerek revize edilmesi Mayıs ayı sonunda hazırlanacak olan Orta Vadeli Programa olan (OVP) güvenin tüm taraflar nezdinde artmasına yol açacaktır. Bütçe sürecinin beyni olan OVP'nin bu dönemde iyi, normal ve kötü senaryoları içerecek şekilde alternatifli olarak hazırlanması ve geçmiş yıllardan farklı olarak içinde bulunulan yıla (bu dönemde 2009) ilişkin politika ve performans değerlendirmelerinin bulunması önem taşımaktadır.¹

B. Bütçe Giderleri

Geçen yılın aynı dönemine göre, bütçe giderleri Ocak ayı sonunda % 15,3, Şubat ayı sonunda % 35,5, Mart ayı sonunda ise % 28,8 oranında artış gösterirken; faiz dışı harcamalarda bu artış oranları, Ocak ayı sonunda % 24,9, Şubat ayı sonunda % 29,5, Mart ayı sonunda ise % 27,8 düzeyindedir. Ocak ayında bütçe giderlerindeki artış özellikle cari transfer kaleminden kaynaklanmaktadır. Şubat ayı sonunda ise, cari transferler kaleminin harcamalar üzerindeki yukarı yönlü etkisi artmıştır. Bu dönemde faiz harcamalarında % 51,6 oranında önemli bir artış görülmektedir. Mart ayı sonunda mal ve hizmet alımlarının etkisi artmış ve faiz dışı harcamalardaki artışa en önemli katkıyı sağlayan kalem yine cari transferler kalemi olmuştur.

Harcamaların gerçekleşme oranı, 2009 yılı Ocak ayında 2008 yılı aynı dönemine yakın olarak % 7,3 seviyesindedir. Şubat ayında

---

¹ OVP ve OVMP'ye yönelik olarak kapsamlı bir değerlendirmemiz 2008 Haziran-Temmuz-Ağustos Mali İzleme Raporumuzda yer almaktadır.

2008 yılı gerçekleşme oranının yaklaşık 3 puan üzerinde, % 17,2 düzeyinde; Mart ayında ise yine 2008 yılının 3 puan üzerinde, % 25,6 düzeyindedir. Faiz dışı harcamalarda ise bu oran, Ocak ayı sonunda 2008 yılının 0,5 puan üzerinde ve % 7,4; Şubat ayı sonunda 2008 yılının yaklaşık 2 puan üzerinde ve % 15,4 düzeyinde; Mart ayında ise 2008 yılının 2,5 puan üzerinde, % 24 oranında gerçekleşmiştir.

Tablo 2. 2008-2009 Ocak-Şubat-Mart Sonu Karşılaştırmalı Bütçe Harcamaları

(milyon YTL)	Ocak						Şubat						Mart					
			Artış Oranı (%)	2008 Gerç. Oranı (%)	2009 Gerç. Oranı (%)			Artış Oranı (%)	2008 Gerç. Oranı (%)	2009 Gerç. Oranı (%)			Artış Oranı (%)	2008 Gerç. Oranı (%)	2009 Gerç. Oranı (%)			
	2008	2009				2008	2009				2008	2009						
Merkezi Yönetim Bütçe Harc. Top.	16.306	18.796	15,3	7,2	7,3	32.913	44.604	35,5	14,6	17,2	51.562	66.425	28,8	22,8	25,6			
Faiz Dışı Giderler	12.023	15.013	24,9	6,9	7,4	23.916	30.963	29,5	13,6	15,4	37.811	48.334	27,8	21,6	24,0			
I. Per. Giderleri	4.841	5.646	16,6	9,9	9,9	8.697	10.076	15,9	17,8	17,6	12.513	14.497	15,9	25,6	25,3			
II.Sos. Güv. Kur. Devlet Primi Giderleri	622	691	11,0	9,7	9,5	1.105	1.233	11,6	17,3	17,0	1.585	1.769	11,6	24,8	24,4			
III. Mal ve Hizmet Alım Giderleri	1.059	1.096	3,6	4,4	4,3	2.252	2.577	14,5	9,4	10,1	3.780	4.802	27,0	15,8	18,9			
Sağlık Harcamaları	699	542	-22,5	10,3	7,6	1.201	1.116	-7,1	17,8	15,8	1.610	1.757	9,1	23,8	24,8			
İlaç Harcamaları	76	30	-60,1	8,0	2,6	172	108	-37,6	18,2	9,4	225	187	-16,5	23,7	16,4			
Tedavi ve Sağlık Malzemesi Harc.	126	62	-50,8	7,1	3,4	289	204	-29,6	16,2	11,1	381	345	-9,3	21,3	18,9			
Yeşil Kart	497	449	-9,6	12,3	10,9	740	805	8,9	18,3	19,6	1.004	1.224	21,9	24,9	29,8			
Savunma ve Güvenlik (Sağlık Hariç)	89	119	32,9	1,1	1,3	301	463	53,8	3,7	5,1	736	1.257	70,7	9,0	13,8			
Diğer Mal ve Hizmet Harcamaları	270	436	61,4	12,1	11,1	750	998	33,1	18,1	19,5	1.434	1.788	24,7	24,7	29,4			
IV. Cari Transferler	5.136	7.166	39,5	7,3	8,1	10.780	15.944	47,9	15,4	18,1	17.514	24.179	38,1	25,0	27,5			
Görev Zararları	66	521	692,7	3,2	16,9	282	717	154,6	13,8	23,3	468	1.471	214,5	22,9	47,7			
Hazine Yardımları	3.571	4.550	27,4	9,2	9,0	6.516	9.531	46,3	16,8	18,9	9.648	14.187	47,1	24,9	28,1			
Sosyal Güv. Kuruluş. Hazine Yard.	74	96	28,7	7,3	9,1	149	176	18,2	14,6	16,8	222	253	13,8	21,7	24,1			
Sağlık, Emeklilik ve Sosyal Yardım Giderleri	3.341	4.250	27,2	9,5	9,1	6.004	8.928	48,7	17,1	19,1	8.875	13.179	48,5	25,3	28,2			
Sosyal Güvenlik Açık Finansmanı	3.007	2.343	-22,1	11,6	11,0	5.310	4.679	-11,9	20,5	21,9	6.875	6.831	-0,6	26,6	32,0			
Kar Amacı Güt. Kur. Yap. Trans.	84	201	138,4	19,0	24,2	92	207	124,3	20,8	24,9	116	298	156,4	26,2	35,8			
Hane Halkına Yapılan Transferler	47	58	25,2	4,3	4,4	99	156	58,3	9,0	11,8	215	259	20,4	19,7	19,6			
Tarımsal Amaçlı Transferler	185	453	145,0	3,2	9,2	881	1.879	113,2	15,2	37,9	2.270	2.356	3,8	39,1	47,6			
Hane Halkına Yapılan Diğ. Trans.	6	8	39,8	0,7	1,0	119	85	-28,5	13,5	10,1	131	201	53,4	14,9	23,8			
Sosyal Amaçlı Transferler	3	53	1508,7	0,7	6,2	17	121	595,2	4,0	14,3	41	192	373,5	9,2	22,7			
Yurtdışına Yapılan Transferler	36	33	-9,1	5,9	3,8	63	118	88,7	10,3	13,9	135	199	46,9	22,2	23,4			
Gelirden Ayrılan Paylar	1.138	1.290	13,3	5,7	5,2	2.711	3.129	15,4	13,5	12,7	4.491	5.016	11,7	22,4	20,3			
V. Sermaye Giderleri	16	9	-44,7	0,1	0,1	133	323	142,7	0,7	2,2	930	1.110	19,3	5,0	7,5			
VI. Sermaye Transferleri	29	80	172,5	0,9	2,8	310	152	-50,9	9,8	5,4	546	387	-29,1	17,2	13,7			
Yurtiçi Sermaye Transferi	29	80	172,5	1,0	3,0	310	150	-51,7	10,2	5,7	544	385	-29,3	17,9	14,5			
Yurtdışı Sermaye Transferi	0	0		0,0	0,0	0	2		0,0	1,4	2	3	58,5	1,2	1,5			
VII. Borç Verme	319	325	1,8	7,2	7,0	640	659	2,9	14,5	14,1	943	1.591	68,7	21,4	34,1			
Yurtiçi Borç Verme	319	305	-4,5	8,0	7,0	640	619	-3,3	16,1	14,3	923	1.487	61,1	23,2	34,3			
Yurtdışı Borç Verme	0	20		0,0	6,1	0	40		0,0	12,3	20	104	420,0	4,6	31,9			
VIII. Yedek Ödenekler	0	0				0	0				0	0						
Faiz Giderleri	4.283	3.783	-11,7	8,5	6,6	8.998	13.642	51,6	17,8	23,7	13.751	18.090	31,6	27,1	31,5			

Yılın ilk ayı olması nedeni ile, Ocak ayı içinde mal ve hizmet alımları ile sermaye giderlerinde geçen yıla oranla önemli bir değişim gözlemlenmemektedir. Buna karşılık, Şubat sonunda mal ve hizmet alımlarında önceki yıla göre % 14,5 oranında artış görülmektedir. Sağlık giderleri yeşil kart harcamaları dışında azalırken, savunma ve güvenlik harcamaları % 53,8 oranında artmıştır. Ocak ayında personel giderleri geçen yılın aynı dönemine göre % 16,6 oranında artarken, sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi giderlerindeki artış oranı % 11 olmuştur. Şubat ayı sonunda ise, bu artış oranları sırası ile % 15,9 ve % 11,6'dır. Mart ayı sonunda gözlenen artış oranları Şubat ayı ile benzerdir.

Ocak ayı sonunda, faiz dışı harcamalardaki artışı belirleyen temel kalem cari transferlerde yaşanan % 39,5 oranındaki artıştır. Cari transferler kalemi altında yer alan sosyal güvenlik kurumu için yapılan ödemeler, toplamda % 27,2 oranı ile önemli ölçüde artış göstermektedir. Şubat ayı sonunda geçen yılın aynı dönemine göre cari transferler kalemindeki artışın en önemli kaynağı olarak sağlık, emeklilik ve sosyal yardım için yapılan harcamalar görülebilir. Bu harcamalarda, Şubat ayı sonunda geçen yılın aynı dönemine göre artış oranı % 48,7 düzeyindedir. Sosyal güvenlik açık finansmanı geçen yılın aynı dönemine göre yaklaşık % 12 oranında azalırken, geçen yıl aynı dönemde yapılmamış olan, devletin yaptığı sosyal güvenlik katkısı bu dönemde yaklaşık 2 milyar TL düzeyindedir. Ayrıca yine bu dönemde faturalı ödemeler % 165 oranında artmıştır. Krize karşı önlem paketleri kapsamında getirilen, işverenlere 5 puanlık sigorta primi indirimi ise bu dönemde bütçeye 702 milyon TL'lik bir yük getirmiştir.

Kutu 1. Sosyal Güvenlik Kurumunun 2009 Yılı Gelir ve Gider Gerçekleşmeleri ve Mali Sürdürülebilirlik Konusu

Mart ayı sonunda merkezi yönetim bütçesinde yapılan toplam harcamaların yaklaşık % 70'i, faiz dışı harcamaların ise yaklaşık % 60'ı bütçe dışı kurum ve kişilere yapılan transferlerden oluşmaktadır. Başka bir ifade ile, bütçe daha çok bütçe dışı kurumların açıklarını ve veya harcamalarını finanse eden bir nitelik kazanmaya başlamıştır. Bu kurumların başında Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) gelmektedir. Mart sonu itibarı ile SGK'ya aktarılan toplam kaynak tutarı son dönemde alınan politika kararları ve yeni sosyal güvenlik yasası uygulamaları çerçevesinde geçen yılın aynı dönemine göre % 48,5 oranında artarak 13,2 milyar TL'ye çıkmıştır. Bu dönemde faiz dışı harcamalarda yaşanan % 27,8 oranındaki artışın % 40'ı SGK finansman ihtiyacından kaynaklanmıştır.

İzleyen tabloda SGK'nun Ocak-Şubat dönemi mali sonuçları geçen yılın aynı dönemiyle karşılaştırmalı olarak verilmektedir.

BÜTÇE KALEMLERİ	Şubat Sonu		Değişim %
	2009	2008	
I-GELİRLER	12.003	9.121	31,6
1- PRİM GELİRLERİ	7.767	7.740	0,3
2- YENİDEN YAPILANDIRMA	392	168	133,5
3- DEVLET KATKISI	1.995		
4- EK ÖDEME	468	426	9,9
5- FATURALI ÖDEMELER	1.084	268	304,3
6- DİĞER GELİRLER	298	519	-42,6
II-GİDERLER	16.567	14.501	14,2
1- EMEKLİ AYLIKLARI	10.974	9.323	17,7
2- YENİ KANUN ÖDEMELERİ	89	55	62,2
3- EK ÖDEME	480	409	17,2
4- SAĞLIK HARCAMALARI (yolluk dahil)	4.537	4.163	9,0
SAĞLIK HARCAMALARI (Yolluk Hariç)	4.529	4.153	9,0
4.1- İLAÇ HARCAMALARI	1.954	1.729	13,0
4.2- TEDAVİ HARCAMALARI	2.488	2.315	7,5
4.2.1- DEVLET HASTANELERİ	1.450	1.422	2,0
4.2.2- ÜNİVERSİTE HASTANELERİ	374	289	29,3
4.2.3- ÖZEL HASTANLER	664	604	9,9
4.3- YOLLUK	9	9	-6,7
4.4- DİĞER HARCAMALAR	86	109	-20,6
5- FATURALI ÖDEMELER	313	225	38,9
6- YÖNETİM	36	31	14,6
7- DİĞER GİDERLER	138	295	-53,2
III- AÇIK	-4.563	-5.380	-15,2
IV- BÜTÇE TRANSFERİ	9.048	6.004	50,7
1- AÇIK İÇİN	4.799	5.310	-9,6
2- DEVLET KATKISI	1.995	0	
3- EK ÖDEME İÇİN	468	268	74,7
4- FATURALI ÖDEMELER İÇİN	1.084	426	154,3
5- TEŞVİKLER	702		

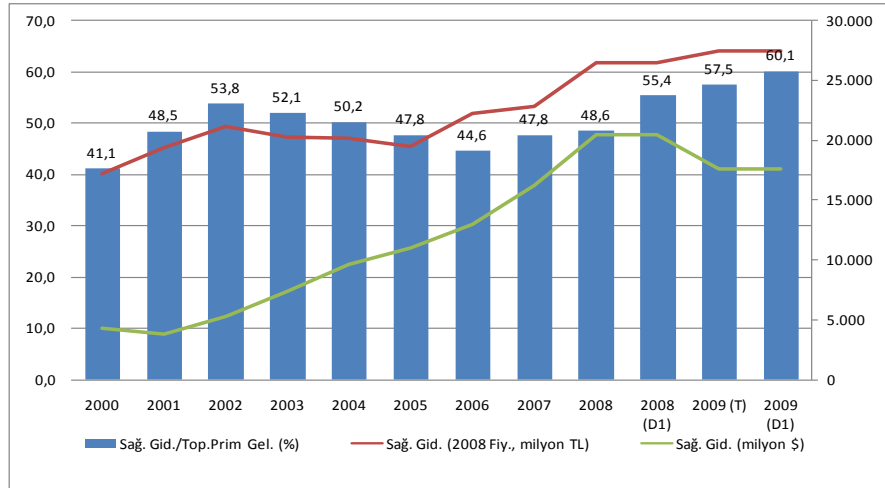
Kaynak: SGK Mali verileri (Erişim, Nisan 2009)

Bu tabloda öne çıkan hususları kısaca şöyle özetleyebiliriz:

- Bütçe transferlerinden kaynaklı olarak toplam gelirlerin % 31,6 oranında artması,
- Prim gelirleri tahsilatının % 0,3 oranında artarak, bütçe hedeflerinin aksine oldukça düşük oranda gerçekleşmesi,
- Toplam giderlerin % 14,7, sağlık giderlerinin ise % 9 oranında artması,
- İlaç harcamalarındaki artışın dönemsel olarak % 13'e çıkması,
- Bütçeden yapılan transferlerdeki artışın % 50 oranına ulaşması.

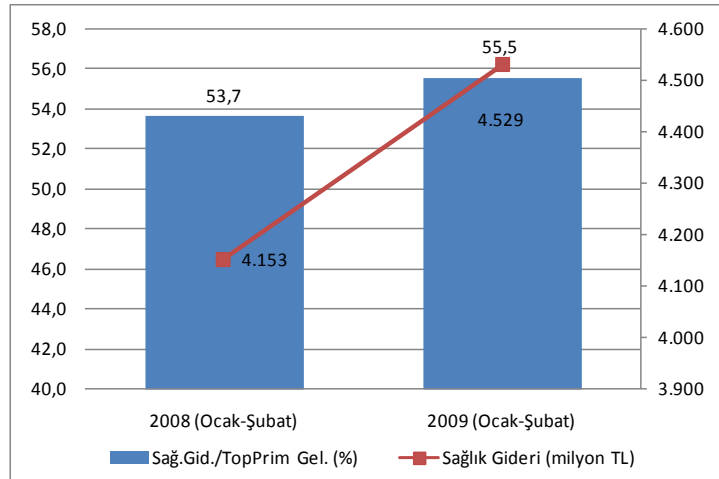
İlk bakışta özellikle bütçe transferlerinin katkısı ile olumlu gibi görünen tablo, aslında gelecek dönemde özellikle prim gelirlerinde azalma ve sağlık

Nitekim, mali sürdürülebilirlik açısından sağlık giderlerinin prim gelirlerine olan oranının gelişimine bakıldığında, bu durum net bir şekilde kendisini ortaya koymaktadır. İzleyen grafikte SGK'nın sağlık giderlerinin toplam prim gelirlerine olan oranının gelişimi verilmektedir. Bu oran tahakkuk ettirilmeyen ve 2006-2007 yıllarında silinen (2000-2007) tutarlar ile 2008-2009 yılları için silinmeyi bekleyen ve tahakkuk ettirilmeyen sağlık giderleri ile bir defalık tedbir niteliğinde olan yeniden yapılandırma gelirleri dikkate alınarak hesaplanmıştır. Başka bir ifade ile, tahakkuk ettirilmeyen ve silinen tutarlar ilgili yıl hesaplarında harcama olarak gösterilmiştir. Yine yeniden yapılandırma kapsamında tahsil edilen ilave gelirler ise 2008 ve 2009 yılları için alternatifli olarak toplamdan çıkarılmıştır.

Kaynak: SGK ve Maliye Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı verileri; Emil, Yılmaz (2002, 2006, 2009)
D1: Yeniden yapılandırma kapsamında tahsil edilen prim gelirleri hariç

SGK'nın sağlık harcamalarındaki reel artış da yukarıdaki grafikte yer almaktadır. Buna göre, sağlık harcamaları özellikle sabit fiyatlarla çarpıcı bir şekilde artmaktadır. SGK'nın mali yapısında özellikle sağlık giderlerindeki artıştan kaynaklı sorun Ocak-Şubat sonuçlarında kendisini göstermektedir. 2009 yılının ilk iki ayı sonunda sağlık giderinin toplam prim gelirlerine olan oranı % 55'e çıkmıştır. Geçen yılın aynı döneminde bu oran % 53 seviyesinde idi. Sağlık harcamaları % 9 artarken, toplam prim gelirleri tahsilatının % 0,3 oranında artması bu oranın yükselmesine neden olmuştur. Gelecek aylarda prim tahsilatının, özellikle tahakkuk tahsilat marjının açılmasıyla birlikte düşme riski, bu oranın daha da yükselmesi sonucunu beraberinde getirebilir.

Mart ayı sonunda, geçen yılın aynı dönemine göre cari transferler kaleminde % 38,1 oranında artış görülmektedir. Burada kamu iktisadi teşebbüsleri görev zararlarındaki artış dikkat çekici düzeyde yüksektir. Mahalli idarelere yapılan yardımlar ise % 32,1 oranında artmıştır.

Cari transferler kalemine artış yönünde en büyük katkıyı sağlayan unsur, Şubat ayından itibaren önemli ölçüde sağlık, emeklilik ve sosyal yardım için bütçeden aktarılan kaynaktır. Mart ayı sonunda geçen yıla göre bu kaynak % 48,5 oranında artmıştır. Burada 2,7 milyar TL düzeyinde gerçekleşen bütçeden yapılan sosyal güvenlik katkısı göze çarpmaktadır. İşveren sigorta primi indirimi için bütçeden aktarılan kaynak ise 930 milyon TL'ye yükselmiştir. Ocak ve Şubat aylarında sosyal güvenlik finansman açığı için yapılan transferler geçen yılın aynı dönemine göre azalmıştır. Ancak önümüzdeki aylarda ekonomide görülmesi kuvvetle olası daralma ve bunun kayıtlı istihdam düzeyine yansımaları sonucu işsizlik oranında beklenen artış nedeni ile, Mart ayı sonunda geçen yılın aynı dönemi düzeyinde gerçekleşen, sosyal güvenlik kurumunun finansman ihtiyacında önümüzdeki aylarda ilave artış olmasını beklemekteyiz.

Mart ayı sonunda önemli ölçüde artış gösteren bir başka kalem, % 27 oranı ile mal ve hizmet alımlarıdır. Burada savunma harcamalarında görülen % 70 seviyesindeki artış dikkat çekmektedir. Sağlık giderleri ise, yeşil kart harcamalarında görülen % 21,9 oranındaki artış kaynaklı olarak, % 9,1 oranında artmıştır.

Mart ayı sonunda mahalli idarelere aktarılan gelir payları % 10,2 düzeyinde artmıştır. Bu artış değerlendirilirken, mahalli idare paylarının vergi gelirlerinden aktarıldığı ve söz konusu dönemde vergi gelirlerinin % 5,2 oranında azaldığı, artışı baskılayan bir unsur olarak, göz önüne alınmalıdır.

Aynı dönemde yatırım harcamaları % 19,3 oranında artarken sermaye transferleri % 29 oranında azalmıştır. Faiz giderleri ise, Şubat ayında yapılan yüklü ödeme kaynaklı olarak % 31,6 oranında artmıştır.

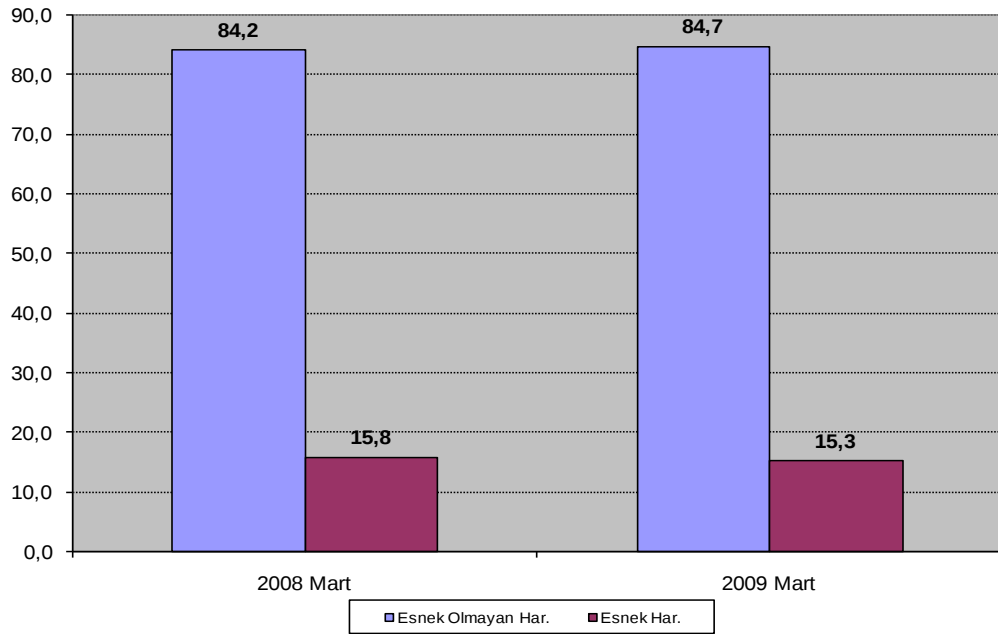
Bu çerçevede, Ocak ayında, faiz dışı harcamalardaki artışa katkı sağlayan en önemli kalem cari transfer harcamaları olmuştur. Cari transferlerin artışa katkısı % 70 oranına yaklaşmıştır. Artışa katkı sağlayan ikinci sıradaki harcama kalemi ise, % 27 ile personel giderleri toplamıdır. Şubat ayı sonunda cari transferlerin faiz dışı harcamalardaki artışa katkısı % 73 seviyesine yükselmiştir. Aynı dönemde söz konusu artışa en yüksek katkıyı sağlayan ikinci kalem ise % 19,6 oranla yine personel giderleridir. Mart ayı sonunda ise, cari transferlerin katkısı % 63 seviyesine gerilerken; mal ve hizmet alımlarının katkısı % 9,7 seviyesine yükselmiştir.

Tablo 3. Mart Sonu Merkezi Yönetim Bütçe Faiz Dışı Harcamalarının Faiz Dışı Harcamalardaki Artışa Katkısı

	Artış Oranına Katkı	(%) Dağılım
Faiz Dışı Harcamalar	27,8	100,0
Cari Harcamalar	7,9	28,6
Personel	5,2	18,9
Mal ve Hizmet Alımları	2,7	9,7
Sağlık	0,4	1,4
Savunma ve Güvenlik	1,4	4,9
Cari Transferler	17,6	63,3
Sosyal Güvenlik Kuruluş.Hazine Yard.	0,1	0,3
Sağlık, Emeklilik ve Sosyal Yardım Giderleri	11,4	40,9
Tarımsal Amaçlı Transferler	0,2	0,8
Gelirden Ayrılan Paylar	1,4	5,0
Sermaye Giderleri	0,5	1,7
Sermaye Transferleri	-0,4	-1,5
Diğer	1,7	6,2

Mart ayı sonunda esnek olmayan harcamaların², toplam harcamalar içindeki payı % 84,7 oranında çıkmıştır. Esnek harcamaların payı ise % 15,3 düzeyinde gerçekleşmiştir. Dolayısı ile daralma dönemlerinde kamu gelirleri azalırken, esnek olmayan harcamalardaki bu katılık sonucu bütçe açığı otomatik olarak artmaktadır.

Grafik 2. Esnek Olan ve Olmayan Harcamaların Bütçe Harcamaları İçindeki % Paylarının Gelişimi (2008 - 2009 Mart)

C. Bütçe Gelirleri

Bütçe gelirleri Mart ayı sonunda % 0,23 oranında artarak 47,3 milyar YTL düzeyinde gerçekleşmiştir. Toplam bütçe gelirleri tahsilatında geçeni bütçe döneminden itibaren başlayan ve yıl başından bu yana hız kazanan yavaşlama Mart ayında da devam etmiştir. Vergi gelirleri ise, geçen yılın ikinci yarısında başlayan

² Esnek olmayan harcamaların belli başlıları bilindiği gibi faiz, personel, sosyal güvenlik kurumlarına transferler gibi yükümlülüklerin yerine getirilmesine yönelik olarak yapılmaktadır.

eğilim doğrultusunda, geçen yılın aynı dönemine göre % 5,3 oranında azalarak 38,1 milyar TL olmuştur. Şubat ayında belirgin bir şekilde hızlanan vergi geliri tahsilatındaki düşme Mart ayında da sürmüştür. Özellikle dolaylı vergilerde yaşanan azalmaya dolaysız vergilerin artış oranlarındaki düşmenin de eşlik etmesi, vergi tahsilâtının geçen yılın da altında kalmasında belirleyici olmuştur.

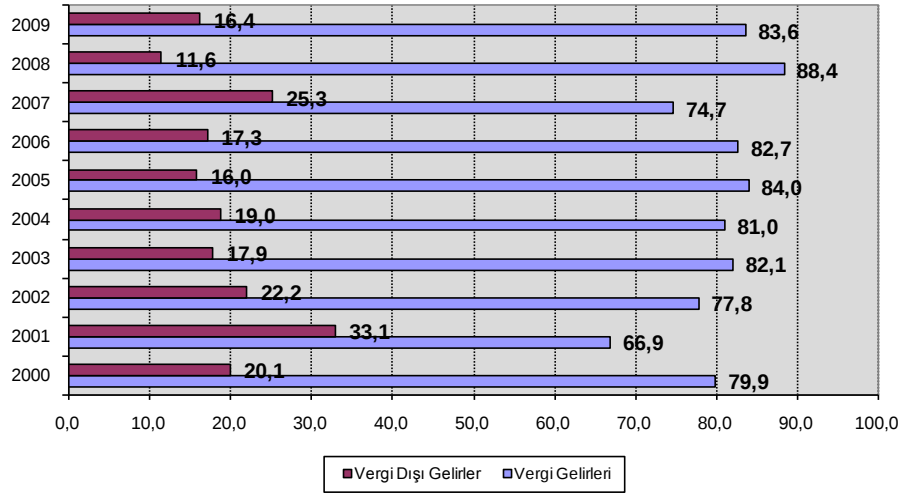
Mart ayı sonunda bütçe hedeflerine göre gerçekleşme oranları toplam gelirden % 19,1, vergi gelirlerinde ise % 18,8 oranında çıkmıştır. Geçen yılın Mart ayı sonunda ise bu oranlar daha yüksek bir düzeyde ve sırası ile % 22,6 ve % 23,9 oranlarında gerçekleşmişti. Özellikle vergi gelirlerinde gelir performansının geçen yılın gerçekleşme oranının 4,1 puan altında çıkması durumu diğer ekonomik parametrelerde gelecek aylarda beklenen olumsuz gelişmeler ile birlikte düşünüldüğünde, bu durum bize vergi gelirleri hedefinin oldukça altında kalınacağını açıkça göstermektedir. Nitekim Nisan ayı içinde açıklanan Katılım Öncesi Ekonomik Program'da 2009 yılı vergi gelirleri tahmini 202,1 milyar TL'den 170 milyar TL'ye aşağı yönlü revize edilmiştir. Ocak-Mart gerçekleştirmeleri, özellikle toplam talep düzeyinde yaşanan daralmanın devam etmesi durumunda, yıl sonunda bu tahminin de altında kalınabileceği riskini gündeme getirmektedir.

Tablo 4. Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri (Mart)

(milyon YTL)	Mart 08	Mart 09	Artış Or. (%)
Merkezi Yönetim Gelirleri	47.188	47.298	0,23
Genel Bütçe Gelirleri	45.330	45.436	0,23
I-Vergi Gelirleri	40.256	38.144	-5,25
1. Gelir ve Kazanç Üz. Al.Vergiler	12.822	13.458	4,96
a) Gelir Vergisi	8.547	9.439	10,43
Gelir Vergisi Tevkifatı	7.654	8.433	10,18
b) Kurumlar Vergisi	4.275	4.018	-6,00
Kurumlar Geçici Vergisi	4.021	3.884	-3,40
2. Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	1.637	1.706	4,26
b) Motorlu Taşıtlar Vergisi	1.621	1.686	4,01
3. Dahilde Alınan Mal ve Hizmet Vergileri	15.781	15.194	-3,72
a) Dahilde Alınan Katma Değer Vergisi	4.218	4.155	-1,50
b) Özel Tüketim Vergisi	9.457	8.738	-7,61
c) Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi	906	1.092	20,51
d) Şans Oyunları Vergisi	107	111	3,69
e) Özel İletişim Vergisi	1.092	1.099	0,63
4. Uluslararası Tic. ve Mua. Al. Verg.	7.725	5.450	-29,45
b) İthalde Alınan Katma Değer Vergisi	7.018	4.867	-30,66
5. Damga Vergisi	967	1.040	7,53
6. Harçlar	1.312	1.203	-8,37
7. Başka Yerde Sınıflandırılmayan Diğer Vergiler	11	93	721,45
II-Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	1.016	1.225	20,66
III-Alınan Bağışlar ve Yard. ile Özel Gel.	228	359	57,61
IV-Faizler, Paylar ve Cezalar	3.792	4.322	13,98
1.Faiz Gelirleri	1.074	806	-24,94
V-Sermaye Gelirleri	38	1.343	3424,19
VI-Alacaklardan Tahsilat	0	42	
Özel Bütçeli İdarelerin Gelirleri	926	1.008	8,84
Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların Gel.	933	855	-8,37

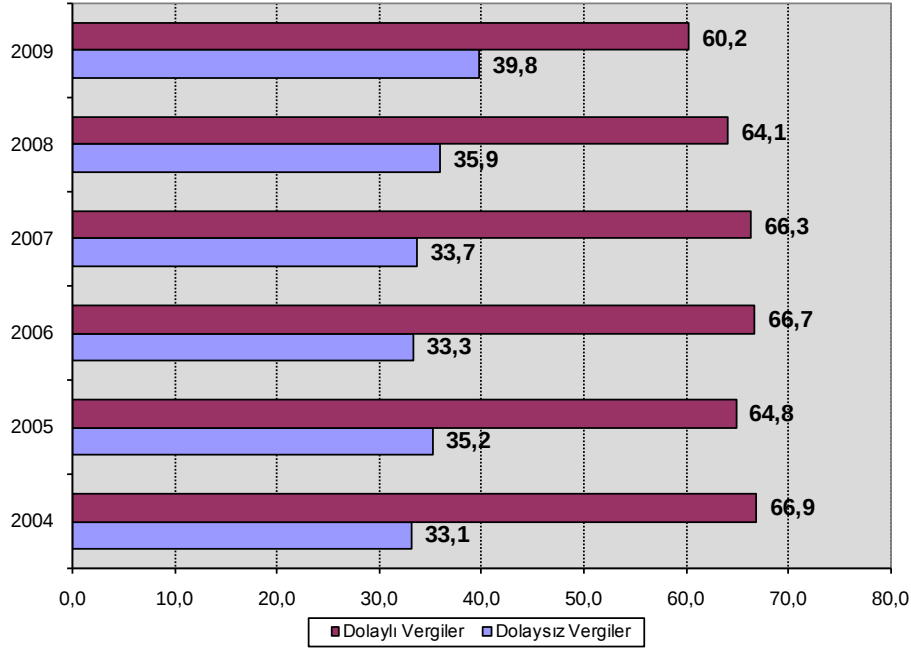
Mart sonunda vergi gelirlerindeki düşme, toplam genel bütçe gelir tahsilâtı içinde vergi tahsilâtının payının geçen yıla göre yaklaşık 5 puan düşerek % 84’ler düzeyine gerilemesine yol açmıştır. Toplam bütçe gelirleri tahsilatı içinde ise, vergi gelirlerinin payı benzer şekilde % 88,4’den % 83,6’ya düşmüştür.

Grafik 3. Toplam Genel Bütçe Gelirleri Tahsilâtı İçinde Vergi Gelirleri ve Vergi Dışı Gelir Paylarındaki Gelişme (Mart Sonu)(%)

Vergi gelirlerindeki düşmenin dolaylı vergilerde çok daha belirgin bir şekilde olması, toplam vergi tahsilatı içinde dolaysız vergilerin payının artmasına yol açmıştır. Böylece dolaylı vergilerin toplam vergi tahsilatı içindeki payı son dönemin en düşük düzeyi olan % 60,2'ye kadar gerilemiştir.

**Grafik 4. 2004 - 2009 Mart Sonu Genel Bütçe Vergi Gelirleri
Tahsilâtının Dolaylı ve Dolaysız Vergi Paylarının Gelişimi**

Gelir tahsilâtındaki düşmeye enflasyondan arındırılmış bir şekilde baktığımızda; reel düşme toplam gelirlerde % 7,1 olurken, vergi tahsilâtındaki reel düşme çarpıcı bir şekilde % 12,2 oranına çıkmıştır. Reel düşme kendisini esas olarak ithalde alınan KDV, dahilde alınan KDV, ÖTV, Kurumlar Vergisi ve harç tahsilâtlarında göstermiştir. Bazı vergi kalemlerinde reel düşme % 30'lar gibi oldukça ciddi sayılacak oranların üzerine çıkmıştır.

Tablo 5. Genel Bütçe Vergi Gelirleri Reel (Enflasyondan Arındırılmış) Artış Oranları (2009/2008)

	2009	2008	Değişim	Reel
	Ocak-Mart	Ocak-Mart	(%)	Değişim
	(Bin YTL)	(Bin YTL)		(%)
Merkezi Yönetim Gelirleri	47.297.927	47.188.305	0,23	-7,10
Genel Bütçe Gelirleri	45.435.535	45.329.731	0,23	-7,10
I-Vergi Gelirleri	38.144.120	40.255.828	-5,25	-12,18
Gelir, Kar ve Sermaye Kazanç. Üz. Al. Ver.	13.457.542	12.822.126	4,96	-2,72
Gelir Vergisi	9.439.310	8.547.468	10,43	2,36
Beyana Dayanan Gelir Vergisi	591.613	457.599	29,29	19,83
Basit Usulde Gelir Vergisi	109.519	98.128	11,61	3,45
Gelir Vergisi Tevkifatı	8.433.479	7.654.488	10,18	2,12
Gelir Geçici Vergisi	304.699	337.253	-9,65	-16,26
Kurumlar Vergisi	4.018.232	4.274.658	-6,00	-12,87
Beyana Dayanan Kurumlar Vergisi	65.032	201.193	-67,68	-70,04
Kurumlar Vergisi Tevkifatı	68.840	52.522	31,07	21,48
Kurumlar Geçici Vergisi	3.884.360	4.020.943	-3,40	-10,46
Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	1.706.445	1.636.777	4,26	-3,37
Veraset ve İntikal Vergisi	20.736	16.008	29,54	20,06
Motorlu Taşıtlar Vergisi	1.685.709	1.620.769	4,01	-3,60
Dahilde Alınan Mal ve Hizmet Vergileri	15.194.314	15.780.774	-3,72	-10,76
Dahilde Alınan Katma Değer Vergisi	4.154.995	4.218.208	-1,50	-8,70
Özel Tüketim Vergisi	8.737.533	9.457.463	-7,61	-14,37
Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin ÖTV	4.907.648	5.535.510	-11,34	-17,83
Motorlu Taşıt Araçlarına İlişkin ÖTV	605.824	922.967	-34,36	-39,16
Kolalı Gazoz, Alkollü İç. Ve Tüt Mam.	3.060.243	2.757.632	10,97	2,86
Dayanıklı Tüketim ve Diğer Mallara İlişkin ÖTV	163.818	241.354	-32,13	-37,09
Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi	1.092.060	906.206	20,51	11,70
Mal ve Hizmetlerden Alınan Diğer V.	1.209.726	1.198.897	0,90	-6,48
Uluslararası Ticaret ve Muame. Al. Ver.	5.449.966	7.725.130	-29,45	-34,61
Gümrük Vergileri	573.816	695.907	-17,54	-23,57
İthalde Alınan Katma Değer Vergisi	4.866.664	7.018.456	-30,66	-35,73
Diğer Dış Ticaret Gelirleri	9.486	10.767	-11,90	-18,34
Damga Vergisi	1.040.173	967.313	7,53	-0,33
Harçlar	1.202.552	1.312.371	-8,37	-15,07
Başka Yerde Sınıflandırılmayan Diğer Ver.	93.128	11.337	721,45	661,38

Mart ayı sonu itibarı ile vergi gelirlerinde nominal olarak % 5,8 oranındaki azalış, izleyen tablodan da açıkça görüleceği üzere, esas olarak; ithalde alınan KDV tahsilatı, dahilde alınan KDV tahsilatı ve ÖTV tahsilatındaki azalmadan kaynaklanmıştır.

Tablo 6. 2008-2009 Mart Sonu Bütçe Vergi Gelirleri Gerçekleşmesi ve Artış Oranına Katkısı

milyon YTL	Mart		Artış Oranı (%)	Artış Oranına Katkı (%)
	2009	2008		
Vergi Gelirleri	38.144	40.256	-5,2	100,0
Gelir ve Kur.Kaz. Üz.Elde Edilen Ver.	13.458	12.822	5,0	-30,1
Gelir Vergisi Tevkifatı	8.433	7.654	10,2	-36,9
Kurumlar Geçici Vergisi	3.884	4.021	-3,4	6,5
Özel Tüketim Vergisi	8.738	9.457	-7,6	34,1
Petrol ve Doğalgaz Ür. İlişkin ÖTV	4.908	5.536	-11,3	29,7
Kolalı Gazoz, Alkollü İç. Ve Tüt Mam.	3.060	2.758	11,0	-14,3
KDV Tahsilatı	9.022	11.237	-19,7	104,9
İthalde Alınan Katma Değer Vergisi	4.867	7.018	-30,7	101,9
Dahilde Alınan Katma Değer Vergisi	4.155	4.218	-1,5	3,0
Diğer Vergiler	6.927	6.740	2,8	-8,9
Damga Vergisi	1.040	967	7,5	-3,5
Harçlar	1.203	1.312	-8,4	5,2
Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi	1.092	906	20,5	-8,8

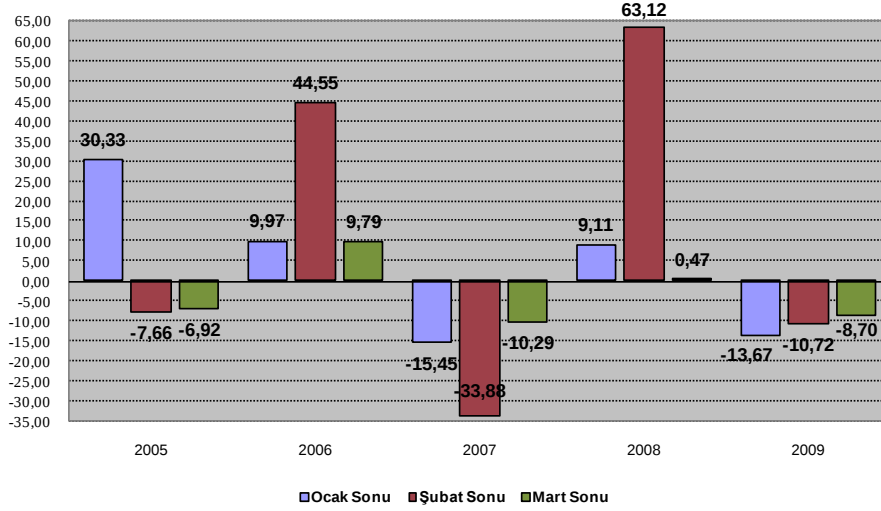
Negatif işaret artışı, pozitif işaret azalışı göstermektedir. Genel olarak vergi gelirlerinin düşmesi nedeni ile, pozitif işaret, vergi gelirlerindeki azalışa pozitif katkı anlamındadır.

Gelecek aylarda büyümenin negatif olmasının ve özel tüketim düzeyinin düşmesinin etkileri ile birlikte uygulanan gelir tedbirlerinin dolaylı vergi tahsilâtındaki azalmayı hızlandırması beklenmektedir. Kurumlar vergisi başta olmak üzere gelir ve kazanç üzerinde alınan vergilerin artış oranında yavaşlama öngörülmektedir.

Son dönem mali izleme raporlarında başlattığımız, bazı vergi kalemlerindeki gelişmeye daha yakından bakmayı bu raporda da devam ettirmekteyiz. Bu çerçevede yaşanan ekonomik ve mali gelişmelerin seçilmiş bazı dolaylı vergi kalemlerine yansımaları izleyen kısımda ele alınmaktadır.

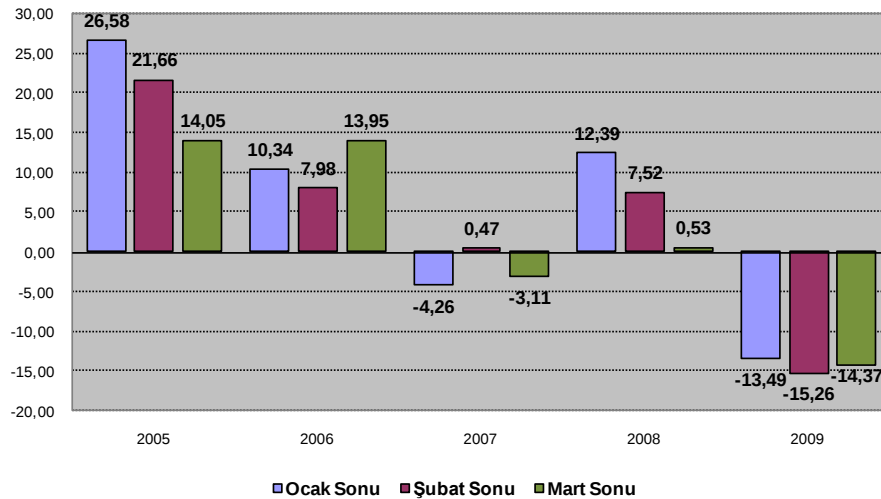
2009 Ocak ayı dâhilde alınan KDV tahsilâtına enflasyondan arındırarak baktığımızda, geçen yılın aynı dönemine göre % 13,7 oranında azaldığını görmekteyiz. Bu oransal azalma Şubat sonunda % 10,7, Mart sonunda ise % 8,7 olmuştur. Dolayısı ile, 2007 yılında dahilde alınan KDV tahsilâtında başlayan olumsuz gelişme 2008 yılında da sürdüğü gibi, 2009 Ocak-Mart döneminde de devam etmiştir.

Grafik 5. Dahilde Alınan KDV Tahsilâtında Reel Artış (%)

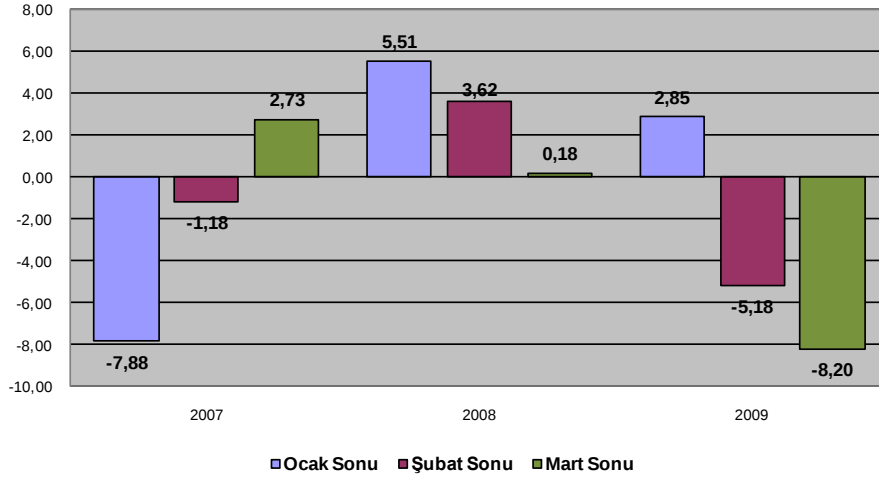

Benzer bir durum toplam ÖTV tahsilât ve tahakkukunda da kendisini belirgin bir şekilde göstermektedir. Enflasyondan arındırarak tahsilât ve tahakkuktaki gelişmelere baktığımızda; geçen yılın aynı dönemine göre tahsilâtta Ocak ayında % 13,5, Şubat sonunda % 15,3, Mart sonunda ise % 14,4 oranında azalma, tahakkukta ise Ocak ayında % 2,9 oranında artış gözlemlenirken, Şubat sonunda artış azalışa dönerek % 5,2 oranında çıkmıştır. Mart sonunda ise tahakkuktaki düşme daha da artarak % 8,2 oranında gerçekleşmiştir.

Grafik 6. Özel Tüketim Vergisi Tahsilâtında Reel Artış (%)

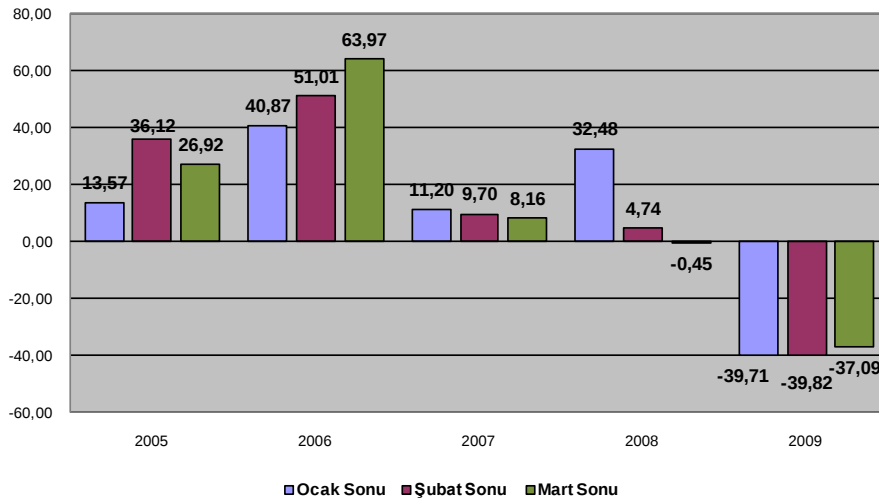

Grafik 7. Özel Tüketim Vergisi Tahakkukunda Reel Artış (%)

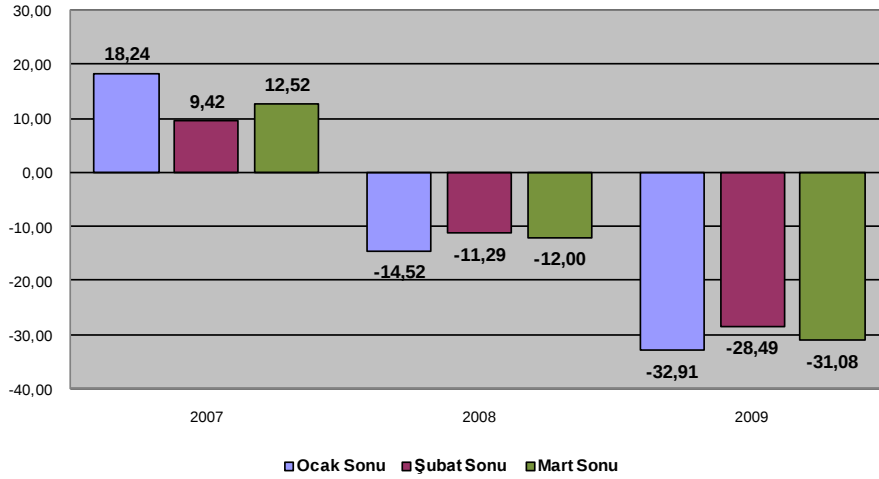
ÖTV tahsilât ve tahakkukundaki reel gelişmeye, toplam talepteki daralmanın etkisini daha yakından görmek için dayanıklı tüketim malları üzerinden tahsil edilen ÖTV çerçevesinde baktığımızda, azalmanın çok daha dramatik olduğu görülmektedir. 2009 Ocak ayında geçen yılın aynı dönemine göre tahsilât % 39,7 oranında azalırken, tahakkuktaki azalma % 32,9 seviyesinde olmuştur. Şubat sonunda reel azalmalar % 39,8 ve 28,5 oranında, Mart sonunda ise % 37,1 ve % 31,1 oranlarında gerçekleşmiştir.

Grafik 8. Dayanıklı Tüketim Malları Üzerinden Tahsil Edilen Özel Tüketim Vergisi Tahsilâtında Reel Artış (% , Kümülatif)

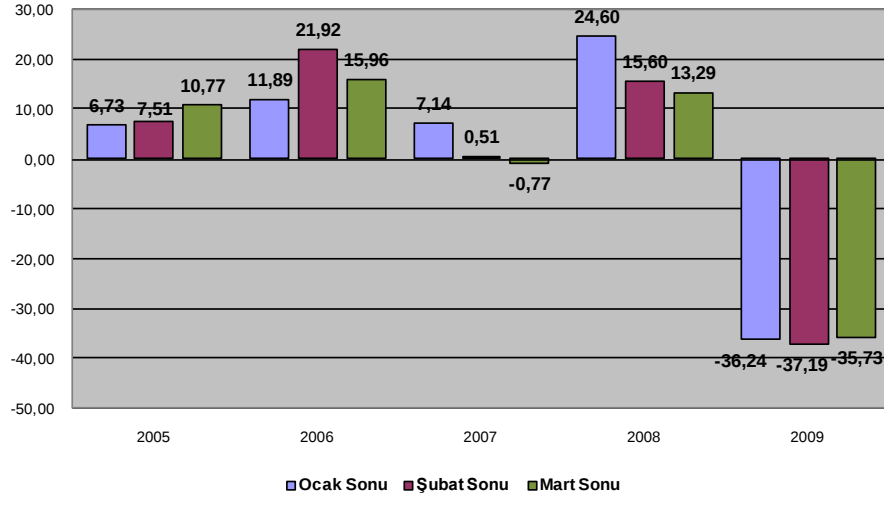
Azalmanın 2009 yılının ilk çeyreğinde hem tahakkukta hem de tahsilâta reel olarak % 30'ları aşan oranlara çıkması, geçen yılda benzer şekilde vurguladığımız gibi, ekonomide 2009 yılında toplam talebin giderek çarpıcı bir biçimde daralmaya başladığının bir göstergesi olarak görülmelidir. Bu bağlamda, son zamanlarda bazı vergi indirimleri ile bazı sektörlerde sağlanmaya çalışılan canlanmanın vergi gelirleri üzerinde artış yönlü olası etkisinin bu durumu çok fazla etkilemeyeceği beklenmelidir.

Grafik 9. Dayanıklı Tüketim Malları Üzerinden Tahsil Edilen Özel Tüketim Vergisi Tahakkukunda Reel Artış (% , Kümülatif)

Önceki yıllara göre ithalde alınan KDV tahsilâtında ise, beklendiği şekilde, oldukça büyük bir performans düşüşü gözlenmektedir. Bu dönemde tahsilâttaki düşme Ocak ayında % 36,2, Şubat sonunda % 37,2, Mart sonunda ise % 35,7 oranına ulaşmıştır. Bu verginin 2009 programında toplam vergi gelirleri içindeki payının % 19 olduğu dikkate alınacak olursa, enerji dışı ithalattaki düşme ile birlikte ithalde alınan KDV'deki düşüşün vergi tahsilâtındaki düşmenin daha da hızlanmasına yol açacağı açıktır.

Grafik 10. İthalde Alınan KDV Tahsilâtında Reel Artış (%)

II. Bütçe Finansmanı ve Borç Stokundaki Gelişmeler

Hazine nakit dengesi 2009 yılı Ocak ayında yaklaşık 1,9 milyar TL açık vermiştir. Yaklaşık 4,3 milyar TL seviyesinde borçlanma gerçekleştiren Hazine, bu dönemde nakit rezerv biriktirme eğiliminde görünmektedir. Şubat ayı sonunda nakit açığı 13,9 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde Hazine 13,4 milyar TL borçlanma gerçekleştirmiştir. Mart ayı sonunda ise nakit açığı 18,6 milyar TL düzeyinde gerçekleşirken, aynı dönem Hazine net olarak 14,6 milyar TL borçlanma gerçekleştirmiştir.

Tablo 7. Hazine Nakit Dengesi (Mart)

(milyon YTL)	Ocak*	Şubat*	Mart*	Toplam*
GELİRLER	16.295	13.331	15.886	45.512
ÖZELLEŞTİRME ve FON GELİRLERİ	1	1.289	0	1.290
GİDERLER	18.215	26.611	20.543	65.369
Faiz Dışı Giderler	14.440	16.785	16.122	47.347
Faiz Ödemeleri	3.774	9.826	4.421	18.022
FAİZ DIŞI DENGİ	1.854	-3.455	-236	-1.836
NAKİT DENGESİ	-1.919	-11.992	-4.657	-18.568
FINANSMAN	1.919	11.992	4.657	18.568
BORÇLANMA (NET)	4.326	9.061	1.240	14.627
DIŞ BORÇLANMA NET	1.156	115	-914	357
Kullanım	1.632	721	45	2.397
Ödeme	476	606	958	2.040
İÇ BORÇLANMA NET	3.170	8.947	2.154	14.270
Kullanım	6.840	23.315	3.748	33.903
Ödeme	3.670	14.368	1.594	19.632
ÖZELLEŞTİRME GELİRİ	0	0	0	0
TMSF'DEN AKTARIMLAR	34	29	1	64
DEVİRLİ-GARANTİLİ BORÇ GERİ DÖNÜŞÜMLERİ	50	53	98	200
BANKA KULLANIMI	-2.491	2.848	3.319	3.677
KUR FARKLARI	250	348	264	861
BANKA KULLANIMI NET	-2.740	2.500	3.055	2.815

* Geçici

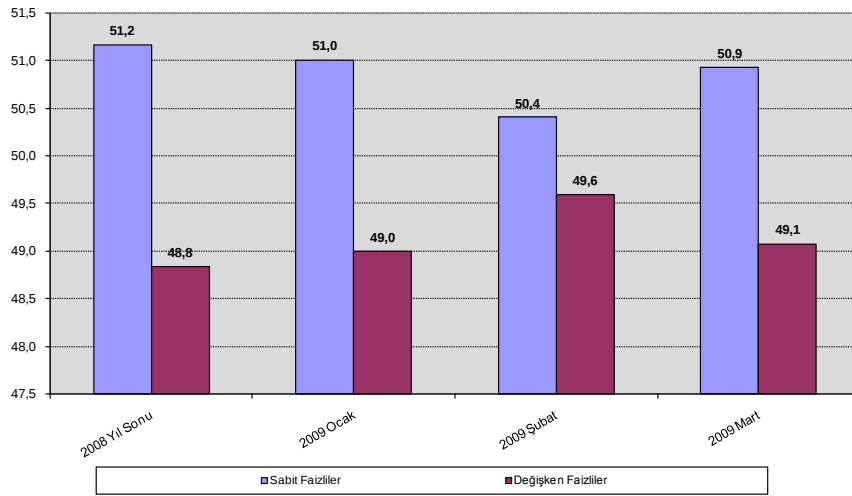
Tablo 8. Genel Bütçe Dengesi ve Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi Karşılaştırmalı Tablosu (Mart)

Genel Bütçe Dengesi		Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi	
(milyon YTL)	Mart Sonu	(milyon YTL)	Mart Sonu
Bütçe Dengesi	-20.322	Bütçe Dengesi	-19.127
Emanetler	-6.376	Emanetler	-5.908
Avanslar	1.361	Avanslar	1.504
Nakit Dengesi	-25.337	Nakit Dengesi	-23.531
Finansman	25.337	Finansman	23.531
Toplam Net Borçlanma	15.859	Toplam Net Borçlanma	15.859
Net Borç Verme (-)	48	Net Borç Verme (-)	44
Özelleştirme Geliri	0	Özelleştirme Geliri	0
Kasa ve Diğer Kalemler Değişimi (-) Giriş (+) Çıkış	9.526	Kasa ve Diğer Kalemler Değişimi (-) Giriş (+) Çıkış	7.716

Hazine nakit dengesi ile bütçe nakit dengesi arasında genelde paralellik bulunmaktadır. Ancak Ocak ayında bütçe nakit dengesi Hazine nakit dengesine oranla daha büyük bir açık vermiştir. Bu durum, ya nakden gerçekleşmeyen bazı harcamaların olduğuna ve/veya, uzak bir olasılık olmakla beraber, Hazine hesaplarına nakden girdiği halde bütçe hesaplarına yansımayan bazı gelir kalemlerinin varlığına işaret etmektedir. Buna karşılık, Şubat ve Mart aylarında bu fark devam etmiştir. Şubat ayında Hazine nakit açığı 13,9 milyar TL iken, merkezi yönetim bütçe nakit açığı 17,0 milyar TL açık vermiştir. Mart ayında ise Hazine nakit açığı 18,6 milyar TL açık verirken, merkezi yönetim bütçe nakit açığı 23,5 milyar TL olarak gerçekleşmiş ve aralarındaki fark büyümüştür. Sonuç olarak, bazı köşe yazarlarının ileri sürdüğü gibi Mart ayı sonu itibarı ile Bütçe açığı ile Hazine nakit açığının birbirine yaklaştığı şeklindeki değerlendirmeler gerçeği yansıtmamaktadır. Hazine nakit açığı bütçe açığının öncü göstergesi olarak kabul edilebilir. Ancak bu göstergenin bütçe nakit açığından olabildiğince az sapması da beklenir. Üçüncü ay sonunda da bu iki nakit açığı arasında bu boyutta fark olması, bütçede Hazine nakit açığına yansımayan bazı harcama yükümlülüklerinin de var olduğunu akla getirmektedir. Yukarıda da değindiğimiz gibi bu

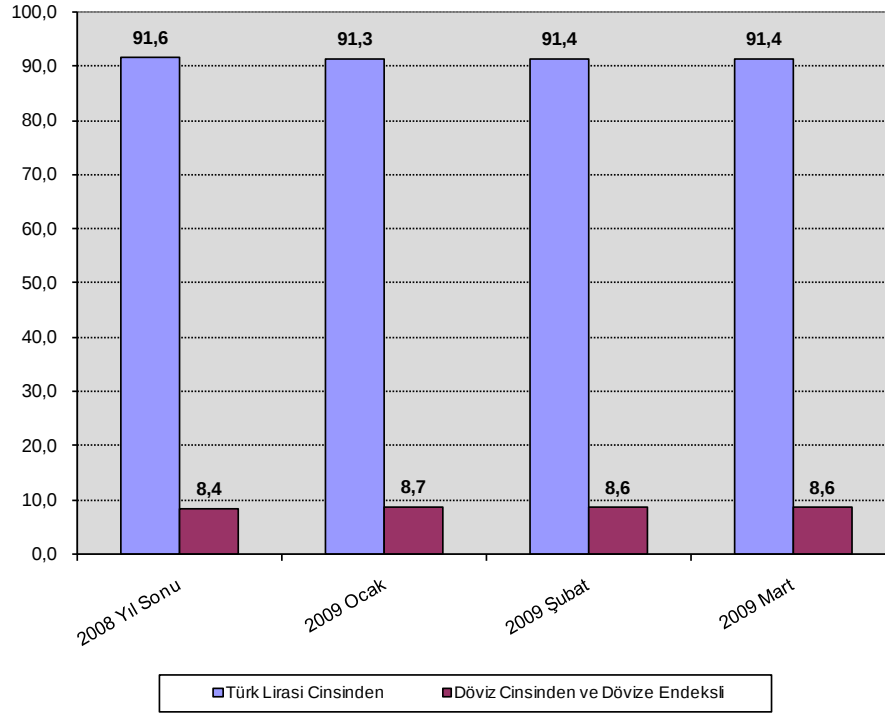
durumun kesin olmamakla beraber bir ölçüde geçen yıl bütçeleştirilmeyen bazı harcamaların bu yıl içinde bütçeleştirilmesi ile açıklanabileceğini düşünmekteyiz. Çünkü bütçe nakit açığına göre 23,6 milyar TL'lik bir nakit açığı finanse eden Hazine, kendi nakit dengesine göre 18,5 milyar TL'lik nakit açığı finanse etmiş gibi gözükmektedir. Buna göre de Hazine'nin rezerv kullanımı bütçe verilerine göre 7,7 milyar TL iken, nakit dengesi verilerine göre sadece 3,6 milyar TL'dir. Dolayısı ile Hazine'nin nakit borçlanma yükümlülüğünün gerçekte ne kadar arttığı, kasa/banka kullanımının gerçekte ne olduğu konusunda sağlıklı bir yorum yapmak güçleşmektedir. Bu konuda Hazine Müsteşarlığı'nın açıklayıcı bir bilgi vermesi gerekmektedir.

Grafik 11. Merkezi Yönetim İç Borç Stoku Faiz Yapısı

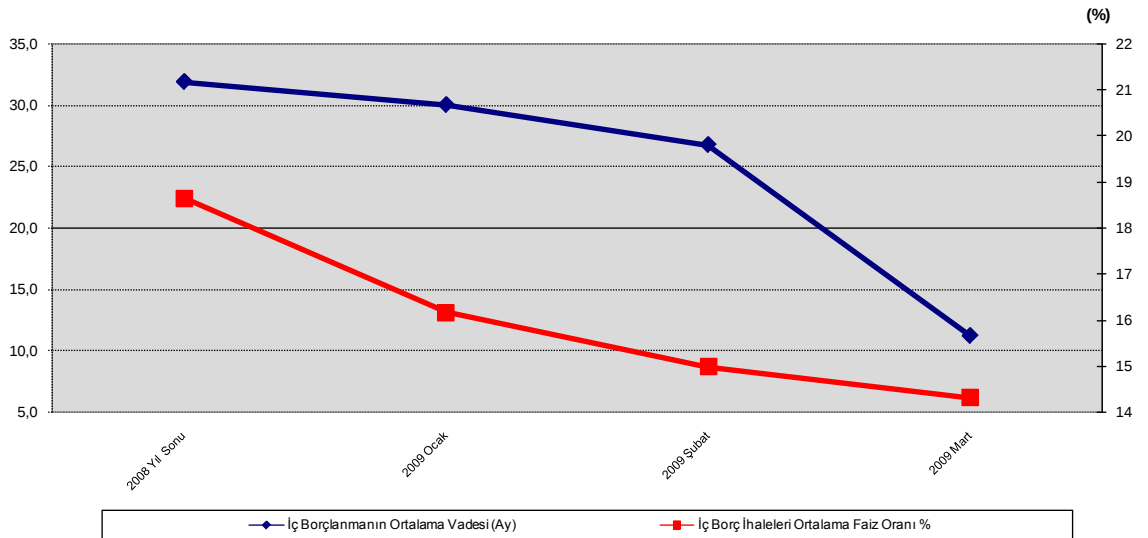
Merkezi yönetim iç borç stokunun faiz kompozisyonunda 2008 yıl sonuna göre önemli bir değişim görünmemektedir.

Grafik 12. Merkezi Yönetim İç Borç Stoku YTL-Döviz Yapısı

İç borç stoku YTL-döviz kompozisyonu da geçen yıl sonuna göre önemli bir değişim göstermemiştir.

Grafik 13. İç Borçlanmanın Ortalama Vadesi ve Faiz Oranı

İç borçlanma faiz oranı Ocak ayında geçen yıl sonundan başlayan düşme eğilimini sürdürmüş ve ortalama % 16,2 seviyesinde gerçekleşmiştir. Ancak aynı düşme eğilimi borçlanma vadesinde

de görülmektedir. Şubat ayında iç borçlanma faiz oranı aynı eğilimi sürdürerek % 15 seviyesinde, Mart ayında ise 14,31 seviyesinde gerçekleşmiştir. Borçlanmanın ortalama vadesi de bu dönemde düşme eğilimine devam etmiş ve 2009 yılında yapılan yeni borçlanmaların ortalama vadesi 25,3 ay olmuştur. Hazine borcunun, bankaların kredi açmak istemedikleri bu ortamda şimdilik “güvenli liman” olarak görüldüğü anlaşılmaktadır. Ancak bütçe gelişmeleri yukarıda açıklandığı gibi 2009 için hiç de iç açıcı bir görünüm arz etmediğinden, aksine tedbir alınmadığı durumda, eninde sonunda reel büyümenin negatife dönmesi ile birlikte risk priminin yükselmesi ve hem nominal hem de reel faizlerde artışlar görülmesi olasılığı da gözden uzak tutulmamalıdır.

EKLER

**Ek Tablo 1. 2009 Merkezi Yönetim Bütçe Ödenek ve Giderleri
(Mart Sonu)**

	Ocak	Şubat	Mart	Toplam	2009 Bütçe	(%) Gerçekleşme	Harcamaların (%) Dağılımı
Giderler	18.796.137	25.808.272	21.820.289	66.424.698	259.155.933	25,63	100,00
Faiz Harıç Giderler	15.013.225	15.949.584	17.371.673	48.334.482	201.655.903	23,97	72,77
I. Personel Giderleri	5.645.861	4.429.917	4.420.834	14.496.612	57.211.200	25,34	21,82
Memur	4.978.248	3.770.439	3.745.801	12.494.488	47.650.824	26,22	18,81
İşçi	177.728	236.373	235.956	650.057	4.103.648	15,84	0,98
Diğer	489.885	423.105	439.077	1.352.067	5.456.728	24,78	2,04
II. Sosyal Güvenlik Kurum. Devlet Primi	690.614	542.152	536.656	1.769.422	7.242.800	24,43	2,66
Memur	605.190	436.489	431.260	1.472.939	5.857.701	25,15	2,22
İşçi	29.198	48.967	45.197	123.362	698.623	17,66	0,19
Diğer	56.226	56.696	60.199	173.121	686.476	25,22	0,26
III. Mal ve Hizmet Alımları	1.096.313	1.480.829	2.224.389	4.801.531	25.453.678	18,86	7,23
Savunma-Güvenlik	118.841	343.784	794.382	1.257.007	9.113.219	13,79	1,89
M.S.B	98.807	266.692	636.118	1.001.617	7.144.231	14,02	1,51
Jandarma Genel Komutanlığı	3.267	44.200	113.035	160.502	1.273.708	12,60	0,24
Emniyet Genel Müdürlüğü	16.767	32.892	45.229	94.888	695.280	13,65	0,14
Sağlık Harcamaları	541.729	574.581	640.249	1.756.559	7.084.000	24,80	2,64
Yeşil Kart Uygulamasına İlişkin Sağlık Hizmetleri	449.273	355.972	418.507	1.223.752	4.109.000	29,78	1,84
İlaç	30.311	77.235	79.815	187.361	1.145.272	16,36	0,28
Tedavi ve Sağlık Malzemesi	62.145	141.374	141.927	345.446	1.829.728	18,88	0,52
Devlet Boğları Genel Giderleri	23.855	470	2.501	26.826	145.000	18,50	0,04
Diğer Mal ve Hizmet Giderleri	411.888	561.994	787.257	1.761.139	9.111.459	19,33	2,65
IV. Cari Transferler	7.166.408	8.777.144	8.235.812	24.179.364	87.955.756	27,49	36,40
Görev Zararları	521.186	195.630	753.935	1.470.751	3.081.194	47,73	2,21
KİT Görev Zararları	454.050	106.017	675.685	1.235.752	2.004.999	61,63	1,86
Mali Kurumlar	63.443	54.148	60.891	178.482	750.000	23,80	0,27
Diğer Görev Zararları	3.693	35.465	17.359	56.517	326.195	17,33	0,09
Hazine Yardımları	4.549.572	4.981.768	4.655.848	14.187.188	50.500.901	28,09	21,36
Sosyal Güvenlik Kurumlarına Hazine Yardımları	95.813	80.064	76.782	252.659	1.048.000	24,11	0,38
İşsizlik Sigortası Fonu	95.813	80.064	76.782	252.659	1.048.000	24,11	0,38
Mahallî İdareler	139.888	147.506	221.893	509.287	1.595.238	31,93	0,77
Belediyelere Yardım	1.200	330	54.820	56.350	128.823	43,74	0,08
Diğer (İl özel İd. ve köyler)	138.688	147.176	167.073	452.937	1.466.415	30,89	0,68
Diğer Hazine Yardımları	63.871	76.003	106.706	246.580	1.167.663	21,12	0,37
DFİF	42.000	42.000	42.000	126.000	500.000	25,20	0,19
Diğer	21.871	34.003	64.706	120.580	667.663	18,06	0,18
Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yapılan Transferler	200.932	6.274	90.604	297.810	831.169	35,83	0,45
Hane Halkına Yapılan Transferler	58.379	97.898	103.007	259.284	1.321.514	19,62	0,39
Burslar ve Harçlıklar	42.714	50.386	53.129	146.229	615.025	23,78	0,22
Eğitim Amaçlı Diğer Transferler	4.241	28.591	32.153	64.985	527.042	12,33	0,10
Sağlık Amaçlı Transfer	4.091	4.609	5.083	13.783	68.609	20,09	0,02
Yiyecek Amaçlı Transfer	6.962	12.840	11.959	31.761	100.783	31,51	0,05
Barınma Amaçlı Transfer	371	1.472	683	2.526	10.055	25,12	0,00
Tarım ve Orman Destekleme Ödemeleri	453.291	1.425.284	477.104	2.355.679	4.951.301	47,58	3,55
Doğrudan Gelir Desteği	0	1.063.000	0	1.063.000	1.254.600	84,73	1,60
Ürün Destekleme Ödemeleri	150.000	150.000	263.000	563.000	1.870.200	30,10	0,85
Hayvancılık Destekleme Ödemeleri	245.000	200.000	150.000	595.000	1.182.600	50,31	0,90
Diğer	58.291	12.284	64.104	134.679	643.901	20,92	0,20
Hane Halkına Yapılan Diğer Transferler	8.156	76.930	116.298	201.384	845.999	23,80	0,30
Sosyal Amaçlı Transferler	52.797	68.689	70.812	192.298	847.092	22,70	0,29
Yurtdışına Yapılan Transferler	32.517	85.612	80.516	198.645	847.586	23,44	0,30
Gelirden Ayrılan Paylar	1.289.578	1.839.059	1.887.688	5.016.325	24.729.000	20,29	7,55
V. Sermaye Giderleri	8.684	314.186	786.844	1.109.714	14.838.999	7,48	1,67
VI. Sermaye Transferleri	80.300	71.821	235.209	387.330	2.824.819	13,71	0,58
VII. Borç Verme	325.045	333.535	931.929	1.590.509	4.660.842	34,12	2,39
Yurtdışı Borç Verme	305.045	313.535	867.929	1.486.509	4.334.842	34,29	2,24
KİT	201.150	205.600	734.503	1.141.253	1.869.000	61,06	1,72
Risk Hesabı	0	0	0	0	550.000	0,00	0,00
Diğer	103.895	107.935	133.426	345.256	1.915.842	18,02	0,52
Yurtdışı Borç Verme	20.000	20.000	64.000	104.000	326.000	31,90	0,16
Kıbrıs	20.000	20.000	64.000	104.000	326.000	31,90	0,16
VIII. Yedek Ödenekler	0	0	0	0	1.467.809	0,00	0,00
Faiz Giderleri	3.782.912	9.858.688	4.448.616	18.090.216	57.500.030	31,46	27,23
I. İç Borç Faizi	3.102.459	8.832.235	3.458.746	15.393.440	48.971.000	31,43	23,17
II. Dış Borç Faizi	680.453	1.026.453	971.803	2.678.709	6.308.030	42,47	4,03
III. İskonto ve Kısa Vadeli İşlemlere Ait Faiz	0	0	18.067	18.067	2.221.000	0,81	0,03

Ek Tablo 2. Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri karşılaştırmalı 2008-2009 (Mart Sonu)

	2008				2009				Artış Oranı	
	Mart	Toplam	Gerçekleşen	Gerçekleşme Oranı	Mart	Toplam	Bütçe Tahmini	Gerçekleşme Oranı	Mart	Toplam
Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri	18.648.608	51.561.873	225.967.471	22,8	21.820.289	66.424.698	259.155.933	25,6	17,0	28,8
Faiz Harıç Bütçe Giderleri	13.895.276	37.811.036	175.306.166	21,6	17.371.673	48.334.482	201.655.903	24,0	25,0	27,8
Personel Giderleri	3.815.917	12.512.628	48.824.636	25,6	4.420.834	14.496.612	57.211.200	25,3	15,9	15,9
Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi G	480.375	1.585.378	6.401.679	24,8	536.656	1.769.422	7.242.800	24,4	11,7	11,6
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	1.528.206	3.779.834	23.940.547	15,8	2.224.389	4.801.531	25.453.678	18,9	45,6	27,0
Savunma-Güvenlik	435.675	736.380	8.187.995	9,0	794.382	1.257.007	9.113.219	13,8	82,3	70,7
Sağlık Giderleri	408.446	1.609.573	6.764.102	23,8	640.249	1.756.559	7.084.000	24,8	56,8	9,1
Genel Tedavi ve Sağlık Malzemesi Giderleri	91.651	380.751	1.787.785	21,3	141.927	345.446	1.829.728	18,9	54,9	-9,3
Genel İlaç Giderleri	52.102	224.516	945.583	23,7	79.815	187.361	1.145.272	16,4	53,2	-16,5
Yeşil Kart Sağlık Hizmetleri	264.693	1.004.306	4.030.734	24,9	418.507	1.223.752	4.109.000	29,8	58,1	21,9
Devlet Borçları Genel Giderleri	7.016	14.325	87.791	16,3	2.501	26.826	145.000	18,5	-64,4	87,3
Diğer Mal ve Hizmet Alım Giderleri	677.069	1.419.556	8.900.659	15,9	787.257	1.761.139	9.111.459	19,3	16,3	24,1
Cari Transferler	6.734.851	17.514.374	70.115.598	25,0	8.235.812	24.179.364	87.955.756	27,5	22,3	38,1
Görev Zararları	186.115	467.649	2.040.518	22,9	753.935	1.470.751	3.081.194	47,7	305,1	214,5
KİT* Görev Zararları	120.000	260.000	1.283.537	20,3	675.685	1.235.752	2.004.999	61,6	463,1	375,3
Mali Kurumlar	34.924	161.034	573.159	28,1	60.891	178.482	750.000	23,8	74,4	10,8
Diğer Görev Zararları	31.191	46.615	183.822	25,4	17.359	56.517	326.195	17,3	-44,3	21,2
Hazine Yardımları	3.131.625	9.647.569	38.768.630	24,9	4.655.848	14.187.188	50.500.901	28,1	48,7	47,1
Sosyal Güvenlik Kuruluşlarına Hazine Yardımı	73.353	222.111	1.022.167	21,7	76.782	252.659	1.048.000	24,1	4,7	13,8
İşsizlik Sigorta Fonu	73.353	222.111	1.022.167	21,7	76.782	252.659	1.048.000	24,1	4,7	13,8
Sağlık, Emeklilik ve Sosyal Yardım Giderleri	2.870.973	8.874.969	35.133.382	25,3	4.250.467	13.178.662	46.690.000	28,2	48,0	48,5
Devlet Sosyal Güvenlik Katkısı	0	0	1.718.300		750.423	2.745.174	12.268.000	22,4		
Sosyal Güvenlik Açık Finansmanı	1.565.300	6.874.881	25.849.685	26,6	2.152.000	6.831.100	21.378.000	32,0	37,5	-0,6
Diğer	1.305.673	2.000.088	7.565.397	26,4	1.348.044	3.602.388	13.044.000	27,6	3,2	80,1
Mahalli İdarelere Hazine Yardımları	134.986	385.442	1.917.527	20,1	221.893	509.287	1.595.238	31,9	64,4	32,1
Diğer Hazine Yardımları	52.313	165.047	695.554	23,7	106.706	246.580	1.167.663	21,1	104,0	49,4
Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yapılan	23.782	116.161	443.784	26,2	90.604	297.810	831.169	35,8	281,0	156,4
Hane Halkına Yapılan Transferler	116.647	215.396	1.091.651	19,7	103.007	259.284	1.321.514	19,6	-11,7	20,4
Tarımsal Amaçlı Transferler	1.388.887	2.269.952	5.809.045	39,1	477.104	2.355.679	4.951.301	47,6	-65,6	3,8
Ürün Destekleme Ödemeleri	0	563.000	1.848.000	30,5	263.000	563.000	1.870.200	30,1		0,0
Hayvancılık Destekleme Ödemeleri	528.872	773.872	1.095.465	70,6	150.000	595.000	1.182.600	50,3	-71,6	-23,1
Diğer Tarımsal Amaçlı Transferler	860.015	933.080	2.865.580	32,6	64.104	1.197.679	1.898.501	63,1	-92,5	28,4
Hane Halkına Yapılan Diğer Transferler	12.397	131.323	883.509	14,9	116.298	201.384	845.999	23,8	838,1	53,4
Sosyal Amaçlı Transferler	23.133	40.608	441.617	9,2	70.812	192.298	847.092	22,7	206,1	373,5
Yurtdışına Yapılan Transferler	72.591	135.199	608.674	22,2	80.516	198.645	847.586	23,4	10,9	46,9
Gelirden Ayrılan Paylar	1.779.674	4.490.517	20.028.170	22,4	1.887.688	5.016.325	24.729.000	20,3	6,1	11,7
Mahalli İdare Payları	1.387.549	3.656.116	15.829.326	23,1	1.423.736	4.029.271	19.919.000	20,2	2,6	10,2
Fonlara Verilen Paylar	395.868	876.766	3.554.512	24,7	387.530	876.493	4.220.578	20,8	-2,1	0,0
Diğer Paylar	-3.743	-42.365	644.332	-6,6	76.422	110.561	589.422	18,8	-2.141,7	-361,0
Sermaye Giderleri	797.179	930.235	18.440.515	5,0	786.844	1.109.714	14.838.999	7,5	-1,3	19,3
Sermaye Transferleri	235.962	545.999	3.172.592	17,2	235.209	387.330	2.824.819	13,7	-0,3	-29,1
Yurtiçi Sermaye Transferleri	234.342	544.379	3.042.320	17,9	235.101	384.763	2.648.027	14,5	0,3	-29,3
Yurtdışı Sermaye Transferleri	1.620	1.620	130.272	1,2	108	2.567	176.792	1,5	-93,3	58,5
Borç Verme	302.786	942.588	4.410.599	21,4	931.929	1.590.509	4.660.842	34,1	207,8	68,7
Yurtiçi Borç Verme	282.786	922.588	3.978.599	23,2	867.929	1.486.509	4.334.842	34,3	206,9	61,1
Yurtdışı Borç Verme	20.000	20.000	432.000	4,6	64.000	104.000	326.000	31,9	220,0	420,0
Yedek Ödenekler	0	0	0	0	0	0	1.467.809	0,0		
Faiz Giderleri	4.753.332	13.750.837	50.661.305	27,1	4.448.616	18.090.216	57.500.030	31,5	-6,4	31,6

**Ek Tablo 3. Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri Karşılaştırmalı
2008-2009 (Mart Sonu)**

	2009 Mart	2008 Mart	Artış (%)	2009 Bütçede Ön Görülen	2008 Yılsonu	2009 Bütçeye Göre Gerçekleşen (%)	2008 Yılsonuna Göre Gerçekleşen (%)
Merkezi Yönetim Gelirleri	47.297.927	47.188.305	0,23	248.758.275	208.898.182	19,01	22,59
Genel Bütçe Gelirleri	45.435.535	45.329.731	0,23	242.957.046	202.790.045	18,70	22,35
I-Vergi Gelirleri	38.144.120	40.255.828	-5,25	202.089.590	168.087.237	18,87	23,95
Gelir, Kar ve Sermaye Kazanç. Öz. Al. Ver.	13.457.542	12.822.126	4,96	65.401.318	54.932.959	20,58	23,34
Gelir Vergisi	9.439.310	8.547.468	10,43	45.253.023	38.027.934	20,86	22,48
Beyana Dayanan Gelir Vergisi	591.613	457.599	29,29		1.808.529		25,30
Basit Usulde Gelir Vergisi	109.519	98.128	11,61		208.705		47,02
Gelir Vergisi Tevkifatı	8.433.479	7.654.488	10,18		34.833.466		21,97
Gelir Geçici Vergisi	304.699	337.253	-9,65		1.177.234		28,65
Kurumlar Vergisi	4.018.232	4.274.658	-6,00	20.148.295	16.905.025	19,94	25,29
Beyana Dayanan Kurumlar Vergisi	65.032	201.193	-67,68		517.230		38,90
Kurumlar Vergisi Tevkifatı	68.840	52.522	-31,07		182.834		28,73
Kurumlar Geçici Vergisi	3.884.360	4.020.943	-3,40		16.204.961		24,81
Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	1.706.445	1.636.777	4,26	4.822.548	4.088.015	35,38	40,04
Veraset ve Intikal Vergisi	20.736	16.008	29,54	122.548	144.091	16,92	11,11
Motorlu Taşıtlar Vergisi	1.685.709	1.620.769	4,01	4.700.000	3.943.924	35,87	41,10
Dahilde Alınan Mal ve Hizmet Vergileri	15.194.314	15.780.774	-3,72	79.065.371	67.252.732	19,22	23,46
Dahilde Alınan Katma Değer Vergisi	4.154.995	4.218.208	-1,50	19.973.859	16.798.948	20,80	25,11
Özel Tüketim Vergisi	8.737.533	9.457.463	-7,61	49.375.936	41.831.709	17,70	22,61
Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin ÖTV	4.907.648	5.535.510	-11,34		23.941.458		23,12
Motorlu Taşıt Araçlarına İlişkin ÖTV	605.824	922.967	-34,36		3.804.905		24,26
Kolalı Gazoz, Alkollü İç. Ve Tüt Mam.	3.060.243	2.757.632	10,97		13.080.130		21,08
Dayanıklı Tüketim ve Diğer Mallara İlişkin ÖTV	163.818	241.354	-32,13		1.005.216		24,01
Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi	1.092.060	906.206	20,51	4.100.000	3.695.136	26,64	24,52
Mal ve Hizmetlerden Alınan Diğer V.	1.209.726	1.198.897	0,90	5.615.576	4.926.939	21,54	24,33
Uluslararası Ticaret ve Muame. Al. Ver.	5.449.966	7.725.130	-29,45	42.053.351	32.774.519	12,96	23,57
Gümrük Vergileri	573.816	695.907	-17,54	3.507.979	2.767.278	16,36	25,15
İthalde Alınan Katma Değer Vergisi	4.866.664	7.018.456	-30,66	38.500.000	29.968.120	12,64	23,42
Diğer Dış Ticaret Gelirleri	9.486	10.767	-11,90	45.372	39.121	20,91	27,52
Damga Vergisi	1.040.173	967.313	7,53	4.717.000	3.944.984	22,05	24,52
Harçlar	1.202.552	1.312.371	-8,37	5.970.002	5.043.297	20,14	26,02
Başka Yerde Sınıflandırılmayan Diğer Ver.	93.128	11.337	721,45	60.000	50.731	155,21	22,35
II-Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	1.225.408	1.015.548	20,66	7.362.410	7.297.383	16,64	13,92
Mal ve Hizmet Satış Gelirleri	351.560	356.591	-1,41	1.650.000	1.502.834	21,31	23,73
KİT ve Kamu Bankaları Gelirleri	54.736	50.150	9,14	3.346.712	3.876.379	1,64	1,29
Kurumlar Karları	331.677	335.246	-1,06	935.697	791.890	35,45	42,33
Kira Gelirleri	183.819	167.610	9,67	850.001	729.253	21,63	22,98
Diğer Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	303.616	105.951	186,56	580.000	397.027	52,35	26,69
III-Alınan Bağışlar ve Yardımlar İle Özel Gel.	359.408	228.042	57,61	941.822	869.330	38,16	26,23
Yurt Dışından Alınan Bağış ve Yardımlar	29	216		10.229	9.540		2,26
Özel Gelirler	359.379	227.826	57,74	931.593	859.790	38,58	26,50
IV-Faizler, Paylar ve Cezalar	4.322.182	3.792.216	13,98	19.424.424	17.026.404	22,25	22,27
Faiz Gelirleri	805.787	1.073.546	-24,94	2.445.543	4.275.101	32,95	25,11
Kişİ ve Kurumlardan Alınan Paylar	1.947.458	1.681.539	15,81	9.653.869	6.938.694	20,17	24,23
Devlet Payları	43.046	53.927	-20,18	380.000	308.709	11,33	17,47
Genel Bütçeli İdarelere Ait Paylar	1.904.412	1.627.612	17,01	9.273.869	6.629.985	20,54	24,55
Para Cezaları	861.384	726.028	18,64	3.457.012	2.920.271	24,92	24,86
Yargı Para Cezaları	46.875	41.254	13,63	212.181	184.013	22,09	22,42
İdari Para Cezaları	205.405	215.573	-4,72	1.046.857	917.222	19,62	23,50
Vergi Cezaları	588.583	457.222	28,73	2.092.441	1.736.213	28,13	26,33
Diğer Para Cezaları	20.521	11.979	71,31	105.533	82.823	19,45	14,46
Diğer Çeşitli Gelirler	707.553	311.103	127,43	3.868.000	2.892.338	18,29	10,76
V-Sermaye Gelirleri	1.342.612	38.097	3.424,19	13.138.800	9.104.999	10,22	0,42
Taşınmaz Satış Gelirleri	47.187	38.388	22,92	499.800	214.765	9,44	17,87
Taşınır Satış Gelirleri	444	-291	252,58	8.000	1.567	5,55	-18,57
Diğer Sermaye Satış Gelirleri	1.294.981	0		12.631.000	8.888.667	10,25	0,00
VI-Alacaklardan Tahsilat	41.805	0		0	404.692		
Özel Bütçeli İdarelerin Gelirleri	1.007.868	925.990	8,84	3.877.618	4.368.545	25,99	21,20
Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların Gelirleri	854.524	932.584	-8,37	1.923.611	1.739.592	44,42	53,61

4 a)

4 b)

	Personel Gid.	SGK Prim Öd.	Mal ve Hiz. Al.	Faiz Harc.	Cari Trans.	Sermaye Gid.	Sermaye Trans.	Borç Verme
Genel Kamu Hizmetleri	10,3	9,0	9,4	100,0	22,6	11,6	62,7	6,5
Savunma Hizmetleri	11,1	10,0	20,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri	18,9	14,7	10,6	0,0	0,0	4,2	0,0	0,0
Ekonomik İşler ve Hizmetler	6,4	8,0	6,2	0,0	16,6	59,5	8,3	72,9
Çevre Koruma Hizmetleri	0,2	0,2	0,1	0,0	0,0	0,1	0,4	0,0
İşkan ve Toplum Refahı Hizmetleri	0,0	0,0	0,1	0,0	2,1	7,1	0,7	0,0
Sağlık Hizmetleri	10,3	13,1	32,3	0,0	0,0	6,8	0,0	0,0
Dinlenme, Kültür ve Din Hizmetleri	4,5	4,9	1,7	0,0	0,3	1,4	1,8	0,0
Eğitim Hizmetleri	37,8	39,7	16,8	0,0	1,8	9,0	25,9	20,6
Sosyal Gv.ve Sosyal Yardımlar	0,4	0,4	2,0	0,0	56,6	0,2	0,1	0,0
TOPLAM	100	100	100	100	100	100	100	100

Ek Tablo 5. Genel Bütçe Finansmanı (Mart Sonu)

	Ocak	Şubat	Mart
FAİZ DIŞI DENGİ	910.856	2.264.540	-2.231.314
BÜTÇE DENGESİ	-2.872.056	-11.377.060	-20.321.531
BÜTÇE EMANETLERİ	-3.272.761	-5.012.684	-3.787.841
DİĞER EMANETLER	-2.651.690	-2.574.065	-2.588.381
AVANSLAR	1.740.241	1.211.619	1.360.623
Nakit Dengesi	-7.056.266	-17.752.190	-25.337.130
Hazine Finansmanı	7.056.266	17.752.190	25.337.130
<i>Toplam Net Borçlanma (Borçlanma eksi geri ödeme)</i>	4.294.038	13.552.496	15.858.866
<i>Yapılan Borçlanmaların toplamı</i>	8.624.626	33.315.830	38.289.890
İç Borçlanma	6.998.758	30.879.897	35.689.047
Tahvil	6.006.758	26.444.897	27.384.213
Bono	992.000	4.435.000	8.304.834
Dış Borçlanma	1.625.868	2.435.933	2.600.843
<i>Anapara Geri Ödemeleri Toplamı</i>	-4.330.588	-19.763.335	-22.431.024
İç Borçlanma	-3.818.105	-18.683.804	-20.395.012
Tahvil	-299.105	-12.437.804	-13.497.012
Bono	-3.519.000	-6.246.000	-6.898.000
Dış Borçlanma	-512.483	-1.079.530	-2.036.011
<i>Borçlanma Dışı Diğer Finansman</i>	0	-31.448	-47.962
Özelleştirme Gelirlerinden Hazineye Aktarılan	0	0	0
Net Borç Verme (-)	0	31.448	47.962
Kasa hareketi (- giriş, + çıkış)	2.762.228	4.231.142	9.526.225
Kaynak : Hazine Müsteşarlığı			

**Ek Tablo 6. Merkezi Yönetim Borç Stokunun Kompozisyonu
(Mart Sonu)**

(milyon YTL)	Merkezi Yönetim Borç Stoku (2008 Sonu)	%	Merkezi Yönetim Borç Stoku (Ocak 2009)	%	Merkezi Yönetim Borç Stoku (Şubat 2009)	%	Merkezi Yönetim Borç Stoku (Mart2009)	%
İç Borç Stokunun Yapısı	274.827	100,0	279.236	100,0	288.933	100,0	292.306	100,0
<i>Kağıdı Elinde Tutanlar Açısından</i>	274.827	100,0	279.236	100,0	288.933	100,0	292.306	100,0
Kamuya	65.751	23,9	66.221	23,7	67.244	23,3	67.736	23,2
Piyasaya	209.076	76,1	213.015	76,3	221.689	76,7	224.570	76,8
<i>Faiz Yapısı Açısından</i>	274.827	100,0	279.236	100,0	288.933	100,0	292.306	100,0
Sabit Faizliler	140.614	51,2	142.429	51,0	145.635	50,4	148.856	50,9
Değişken Faizliler	134.213	48,8	136.807	49,0	143.298	49,6	143.450	49,1
<i>Döviz Kompozisyonu açısından</i>	274.827	100,0	279.236	100,0	288.933	100,0	292.306	100,0
Türk Lirası Cinsinden	251.836	91,6	254.937	91,3	263.953	91,4	267.051	91,4
Döviz Cinsinden	22.227	8,1	23.531	8,4	24.198	8,4	24.448	8,4
Döviz Endeksli TL	764	0,3	767	0,3	783	0,3	808	0,3
Dış Borç Stokunun Yapısı	105.313	100,0	111.911	100,0	114.587	100,0	115.374	100,0
<i>Faiz Yapısı açısından</i>	105.313	100,0	111.911	100,0	114.587	100,0	115.374	100,0
Sabit Faizliler	75.825	72,0	81.234	72,6	83.071	72,5	84.106	72,9
Değişken Faizliler	29.488	28,0	30.677	27,4	31.517	27,5	31.268	27,1
Toplam Borç Stokunun Yapısı	380.140	100,0	391.147	100,0	403.520	100,0	407.680	100,0
<i>Kağıdı Elinde Tutanlar Açısından</i>								
Kamuya	65.751	17,3	66.221	16,9	67.244	16,7	67.736	16,6
Piyasaya (1)	314.389	82,7	324.926	83,1	336.277	83,3	339.944	83,4
<i>Faiz Yapısı Açısından</i>	380.140	100,0	391.147	100,0	403.520	100,0	407.680	100,0
Sabit Faizliler	216.439	56,9	223.663	57,2	228.706	56,7	232.961	57,1
Değişken Faizliler	163.701	43,1	167.484	42,8	174.815	43,3	174.719	42,9
<i>Döviz Kompozisyonu açısından</i>	380.140	100,0	391.147	100,0	403.520	100,0	407.680	100,0
Türk Lirası Cinsinden	251.836	66,2	254.937	65,2	263.953	65,4	267.051	65,5
Döviz Cinsinden	127.540	33,6	135.442	34,6	138.785	34,4	139.822	34,3
Döviz Endeksli TL	764	0,2	767	0,2	783	0,2	808	0,2
İç Borç Stokunun Ortalama Vadesi (Ay)	24,3		23,3		23,8		22,7	
İç Borçlanmanın Ortalama Vadesi (Ay)*	31,9		30,0		26,7		11,2	
İç Borç İhaleleri Ortalama Faiz Oranı % (2)*	18,64		16,16		14,99		14,31	

*2008 Aralık ayı verileri kullanılmıştır

(1) Dış Borç Stokunun tamamının piyasaya olduğu varsayılmıştır.

(2) İskontolu Satışlar

Kaynak: www.hazine.gov.tr